This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

PAPELES
VARIOS
ME[illegible]S

61
H65
R

DE MENSIBVS MVLIERVM, ET HOMINIS GENERATIONE, IACOBI SYLVII MEDICAE REI APVD *Parrhiſios interpretis Regij, commentarius.*

PARISIIS,

Apud AEgidium Gorbinum, ſub inſigne Spei, prope Collegium Cameracenſe.

1561.

DE MENSIBVS MVLIERVM IACOBI SYLVII MEDICI COMMENTARIVS.

EXcremẽtum animalibus viuiparis aut inutile eſt, idemque humidum ac ſiccum,& quod Galenus vaporoſum: aut vtile,etiam triplex cum Galeno , ſanguis menſtruus,fœmininum ſemen,& maſculinũ: tria hæc duo generationis ipſorum primordia,potius quàm tantùm duplex cũ Ariſtotele ſanguinem menſtruum & ſemen fœmininum rem vnam affirmante. Eſt verò tam ſemen vtrunque quàm mẽſtruus ſanguis excrementum vtile & benignum alimenti vltimi partium, illud ſpermaticarum,hic ſanguinearum . Semen nanque, & ſeminalis ipſa ſanguinis portio omni ex parte corporis ſecretio eſt. Venæ item & arteriæ alimento expletæ, quod reliquum eſt præ frigiditate incoctum in vterum tranſfundunt.quo modo mariſca quædã, aut alia ſanguinis profuſio. Huc pertinet quod ſcribit Galenus, commune eſſe omnibus animalis partibus humores aliquos generantibus vtiles aut ſibiipſis , aut partibus aliis,aut generationi aut fœtus nutritioni,vt humores ipſi ſint quędam velut ſuperfluitates partium ipſos generantiũ.Quantũ enim alimenti ab ipſis alterati fuerit nutrito corpori exquiſitè aſsimilatũ, eſt nutriẽs actu alimentũ:ſuperfluũ verò derelictũ,humor eſt partis naturæ ſimilis , in oſsibus quidem ros albus cauernis contentus,in hepate ſanguis,in pulmonis carne humor ſpumeus,in articulis glutinoſus, in teſtibus & paraſtatis ſemen,in mãmarũ adenibus lac,in lingua ſaliua.Quãquam poſsis ex eodẽ loco ſanguinem menſtruum,vt reli-

Lib.9. meth. — *Li.1.ſanitatis tuendæ.* — *Lib.1.gene.cap.1.* — *Ari. ſec. 4.probl.* — *Lib.gen. 2.cap.4.* — *Aph.39 lib.5.* — *Actu nutriens alimentũ.*

quum omnem,heparis & ſecundæ in eo coctionis excre-
mentum eſſe non tertiæ(quæ in ſingulis partibus alendis
Auicennas. obitur)colligere. Id quod Auicennæ & ſectatoribus eius
(practicos vulgus vocat)placuiſſe video: & ob id menſes
Practici. eſſe rubros cùm albi eſſe deberent(inquiunt)ſi partium a-
limenti eſſent excrementum. Nam hæ, puta pulmones,
cor,hepar,lien,renes,& eadem ratione cæterę,iiſdem au-
thoribus,naturà ſunt albæ,& ex ſpermate productæ:quo-
rum ſententiam verbis Galeni lib. de fœtus formatione
facilè conuinces.

Menſtrui ſanguinis originem abundè explicauimus:
nunc dicēdum nobis eſt,cur id fœminarum potiùs, quàm
marium eſt excrementum: & in fœmineo genere cur mu-
lierum maximè.deinde quando,& quādiu mulieribus ex-
cernitur,& quibus largius,quibus parcius:quibus item ru-
bra ſint menſtrua,& quibus alba. Poſtremò quænam mu-
lieribus ex menſtrua purgatione integra, vtilitas accidit.
Fœmina in omni genere rerum cùm ſit(vt Hippocrati pla
Fœmina mare frigidior. cet)frigidior mare in animalibus,ob id plus appetitꝰ, mi-
nus coquit, parciorem triplicis ſubſtantiæ diſsipationem
ſuſtinet ob corporis totius denſitatem, ex frigido corpo-
ris habitu naturali & acquiſititio productā. Præter victum
Li.3.hiſ. cap.19. enim largiorem crudiorémque,vitam quoque agit ſeden-
tariam magis, præſertim ipſa mulier: hinc fit vt fœminis
quàm maribus ſanguis ſit non modò nigrior & craſsior,
ſed etiam largior, ſi æquæui ſint & æquè ſani, cæteríque
adſint paria.Quin & fœmini ipſis plus eſt ſanguinis parte
interna,minus parte corporis ſumma continetur.Sed om-
nium fœminarum maximè mulier ſanguine abundat: &,
quæ menſtrua appellamus,plurima fieri in mulieribus ſo-
lent,quòd victu,quàm cæteræ fœminæ, vtantur non lar-
giore modò,ſed humidiore & excrementoſiore: præterea
Soli mulieri menſes dant practici. otioſa ſit præter cætera.Poſtremò nihil aut minimum eius
excrementi in corporis munimenta abſumit:cùm anima-
lia cætera hoc materię ſuperuacuum vertant in corporis a-
limentum,& quædam item in corticem, alia in ſquamam,
alia in pennarum frequentiā. Et terreſtria animalia pari-
entia in pilos, & corpulentiam & vrinas multas & craſſas
hanc vacantem materiam transferant.Ob id hęc purgatio

mulieribus inter fœminas plurima euenit, equabꝰ minor: & vaccis menſes quoque fiunt vt equabus ſed minus, & canibus menſtrua ſeptem diebus mouentur. Fit & cæteris animalibus viuiparis hæc menſtruorum purgatio, ſed nulli æquè (vt dixi) ac mulieri. huic autem circa annum ætatis decimumquartum, quæ menſtrua vocantur (quod eſt ſanguis quaſi recèns occiſi animalis) erumpunt plurimis, cum vbera ad duos digitos promittant, & vox in grauiorē mutatur: quo tempore ad vſum veneris maximè incitantur: ſunt enim per id ætatis nubiles. Quibuſdam tamen etiam 12. & 11. anno proueniunt: ſed hæ ſunt vitæ breuioris, vt quibus erumpunt tardius viuunt diutius. Quid, quòd puellam annorum nouem vtero geſtaſſe viſam ſcribit Sauonarola, & à ſe viſam aliam Ioannes Capella ſenior, medicus Franciſci Regis vndequaque doctiſsimus mihi coràm affirmauit? Poſtquā igitur excrementoſus hic ſanguis collectus eſt, menſtrua moueri incipiunt: at ſi concoctum id non eſt crudum aliquid paulatim ſecernitur. quamobrem quæ alba vocantur menſtrua, paruis adhuc & admodum puellis proueniunt, & magis ſi cibo vtantur humidiore & crudiore. Hęc autem alba incrementum corporis impediunt, & puellam extenuant ſi frequenter & immodicè mouentur. Deſinunt autem menſtrua plurimis circa annum quadrageſimum: quod tempus quæ exceſſerunt, menſtrua ad ſexageſimum ſeruantur, quo tempore etiam nonnullæ pepererunt, ſed vltra hoc tempus nulla poteſt menſtruam purgationem protrahere. Nam principiū & finis mulieribus prolis recipiendæ & maribus præbendæ, eſt menſtruorum & ſeminis emiſsio. Sed neque cum incipiunt ſtatim prolifica ſunt, neque cùm deſinunt, & iam pauciora & infirmiora ſunt. Conceptus tamen mulieribus à profluuio menſtruorum ſua natura contingit: & quę his carent, ſteriles magna ex parte exigunt. Verum fieri poteſt, vt aliquæ etiam ſine horum profluuio concipiant, videlicet quibus tantum humoris colligitur, quantum his quæ purgantur reſtare ſolet. quanquàm non tanta copia vt & foras poſſint profluere. Nonnullæ, etiam dum profluunt menſes, concipiunt, poſtea autem concipere nequeunt, quibus vulua ſtatim à purgatione comprimitur. Quo in loco rectè

Li. 6. hiſ. cap. 20.

Ibidem cap. 18.

Lib. 7. hi. cap. 1.

Lib. 1. gene. ca. 20.

Mēſtr. 11. & 12. anno.

Lib. 2. gene. cap. 4.

Alba menſtrua quibus.

Ibidē & li. 1. gene. cap. 20.

Quando menſtrua deſinant.

Lib. 7. hi. cap. 5.

Ibidem.

Ibidem.

Lib 7. hiſt. cap. 2

Hoc negat Aetius ex Rufo lib. 16. ca. 54.

adiectũ eſt, Magna ex parte. Nam & virgines, quibus nondum menſes fluxerunt, compreſſu concipere poſſunt: & quæ pepererunt, ſiue lactarunt ſiue non, concipere poſſunt priuſquam menſtrua purgatio repetat: paucis tamen id accidit. Sed hæc ad rem propoſitam parum pertinent.

Quare ante tempus menſtrua deſinant.

Deſinunt quoque menſtrua ante hos annos ſæpe ex morbo aut acuto, aut lõgo, mœrore, timore, victu parciore, laboribus auctioribus: citiſsimè in pinguibus corporib⁹ ceſſant, nec prius tamen anno triceſimoquinto, nec ſeriùs quinquageſimo. Rarò enim ſexageſimum annum purgationes menſtruæ attingunt.

Aetius lib. 16. cap. 4.

Nutricibus & vtero gerentibus flue re poſſunt menſes.

Ad tempus verò non omnino ſiſtuntur lactantibus, & vtero gerentibus, non tamen omnibus. Nam plurimis nutricibus etiam ordinatas purgationes fluxiſſe vidimus, & multis vtero gerentibus ambabus tamen multi ſanguinis & natura, & ex victu pleniore. Quid? quòd mihi viſæ quę ad iuſtum tempus fœtum nõ ferebant, niſi præter has purgationes vena quoque cubiti ſecta, ſanguinem minuerent, à cuius copia animo linqui, & ſuffocari ſe pronunciarent? Abſurdum igitur nihil eſt à conceptu menſtrua effluere (nam etiam poſt conceptum aliquandiu prodeunt, quanquàm parcè, nec ſemper) ſed morbidum id eſt, quamobrem paucis & rarò accidit. Quæ autem magna ex parte fiunt, eà maximè ſecundum naturam ſunt Adde quòd quibus prægnantibus menſtrua vſq; ad poſtremum gerendi tempus eueniunt, hę parua pariũt & non vitalia, aut infirma. Et quandiu lac emanat quamuis purgationes magna ex parte non fiant, quibuſdam tamen lactantibus fiunt. Quæ præterea purgationes quibuſdam accidunt mulieribus cum conceperunt ferè ſunt ordinatæ, & per tempus quoddã accedunt, vt triginta dierum, maximè ſi concepta fœmina eſt, quadraginta ſi mas. A partu etiam purgationes eodem dierum numero ſequi volunt, non æquè tamen exactè per dies ſcilicet triginta ſi fœmina, per quadraginta ſi mas editus in lucem eſt. Menſtrua enim nullo circuitu certo deſcribuntur, tendunt tamen moueri decreſcente menſe & luna, idque ratione recta. Corpora enim animalium frigidiora ſunt, dum aër continens talis euadit, menſium autem coitus & fines, frigidi ſunt propter lunæ defectum.

Lib. 1. gene. ca 19. in fine.

Lib. 7. hiſt. ca. 2.

Lib. 7. hiſt. ca. 11.

Lib 7. hiſt. ca. 3.

Lib. gene. 2. cap. 4. & lib. 7. hiſt. ca. 2

Medicorum tamen vulgus, per ſingulas lunæ quadraturas purgari mulieres volunt: iuniores quidem per primam, ſeniores per poſtremam, ætate medias per alias, ídque frequentiùs & promptius tum à natura, tum à medico mẽſes mouente obſeruatum prædicant, hoc etiam carmine addito, „ Luna vetus vetulas, iuuenes noua luna repurgat. „ Quòd igitur hunc ſanguinem mulieres ferè ſingulis menſibus ſi ſanæ ſunt excernunt, mẽſes & menſtruas purgationes appellarunt: vt Græci ἔμμηνα καὶ καταμήνια. Et tempora etiã vocat vulgus, quòd ferè ſtatis temporibus prodeunt, alij etiã malam ſeptimanam, quòd effluxiones vocatæ ſeptem numero dies fieri ſolent. Sunt qui flores vocant, & alba menſtrua, albos flores: quoniam (inquiunt) vt flos fructum antecedit, ſic mulieres antè nunquã concipiunt quàm menſes fluxerint, vt affirmant Practici propè omnes. Quanquam concipere etiam ante menſtruam purgationem antè ex Ariſtotele probauimus: cùm ſanguis ipſe qui vacuatus eſt, conceptum per ſe non faciat, ſed per accidens: quia vaſorum ora iam ſunt aperta, neque ſanguis adeſt largior, qui ſemen copia ſtranguler, quæ duo ſi adſint, ſine hac purgatione concipi poteſt. Nec tantùm, nec ſemper, ſemel ſingulis menſibus fiunt hæ purgationes, ſed quibuſdam frequentiùs, aliis rariùs. Multis enim ex deſiderio coitus (quod ætas iuuenilis, aut longa veneris abſtinentia excitat) menſtrua ſæpe ter in menſe citantur. Adhæc paucis menſtrua ſingulis menſibus mouẽtur, ſed vno intermiſſo plurimis. Quãdiu & ad quot vſque annos menſes mulieri fluant, diximus: per quot autem dies ſingulis purgationibus fluere ſolent, dicendum eſt.

Menſes, ſeu menſtruæ purgationes quare.
Tempora
Ariſto. lib. 7. hiſt. cap. 3.
Flores.
Lib. 7. hiſt. ca. 2.
Ibidem.
Per quot dies fluãt menſes.

Quibus vniuerſim & breui tempore, hoc eſt biduo vel triduo profluunt, feliciores ſunt, quàm quibus paulatim, & in longum tempus protrahitur hæc purgatio, ſeptem numero diebus fieri conſueta: laborant enim omnes & corpus habent, graue, quandiu affluit humor. Multis etiam ſtrangulatio fit ab vtero quibus eruptioni propinqua ſunt menſtrua, donec erumpant, his tamen tantùm ſtrangulatio hæc contingit, quæ per venas & arterias à vaſis ſpermaticis ortas, in vteri fundum, ſed etiam latera, orificiis deſinẽtes purgãtur: vt poſt audies in generatione

Lib. 7. hiſt. ca. 2.
Ibidem. cap. 3.
Ibidem cap. 2.
Quibus ſtrangulatio ab vtero accidat

huius ſtrangulationis. Virginibus enim, & his quæ à conceptu purgantur ſi ſanus eſt fœtus, fluunt menſes per venas & arterias in vteri collum à vaſis crurum reflexas: ferè autem fluunt à tribus diebus vſque ad ſeptimum. Fluunt menſes largiùs & frequentiùs, & contrà parciùs & rariùs multis mulieribus, nō tamen minùs inde ſanis, quàm quibus medio quantitatis & minori modo fluunt. Quæ enim venas habent latas, & hepar multum ſanguinem generans (quale ferè eſt magnum, & ideo voracibus familiare.) hæ ſi alimentum & multum, & frequens, & plenius nutriens ingerant, & vita adſit ocioſa & ſomnus longior, aer pluuius, auſtrinus, & mox à cibo balneū aut frictio quantitate mediocris, menſes habent, largiores & frequētiores præſertim, ſi iuuenes ſunt & fuſcæ, debiles, aut veneri aſſuetæ, aut cauſæ adſint aliæ, ſed paucæ aut imbecillæ purgationem menſium immodicā facere conſuetæ, vt cibus humidus, & aër & alia poſt dicēda: niſi craſſus lentus ſit ſanguis, aut per alias partes vacuatus, nares, ſedem, gulam, aſperam arteriam, ſectam venā, aut alia larga fiat vacuatio, per ſudorē, alui fluorem, puris vomicā, puſtulas omnes in cute efflorefcentes: aut febris acuta, aut longa ſuperuenerit. Corpulentis autē mulieribus multum menſtrui in corporis alimentum tranſit, & in coitu candidæ natura plus euaporant quàm fuſcæ: parciores igitur his menſes fiunt, præcipuè ſi accedat euacuatio ex victu parciore, parùm nutriente, vacuatione quauis, labore, cura, mœrore. Corpulentas appellare videtur, quas Aëtius omnino viriles ſcribit, fuſcas, compactas, neruis robuſtas, venoſas, lumbis & natibus amplioribus, pectore & humeris latioribus, & piloſis. Quæ item natura ſunt obeſæ admodum, quia venas habent anguſtas, in his etiam paucum ſanguinem, & qui ferè in adipem abſumitur: ob id omniū rariſsimè concipiunt, & ſi concipiunt fœtus graciles & admodum imbecillos pariunt: igitur & menſes paucos, vt graciles ex morbo longo, victu tenui, laboribus, intemperie calida: contrà graciles natura, ſed victu impinguante ſaginatæ, & benè carnoſæ, largiores profundunt. Nec ſolùm quantitate diuerſa eſt menſium purgatio ratione alimenti & ætatis, ſed genere. Nam iuuenibus ſanies tantùm lo-

Menſes largiores & cōtra, quibus.

Aetius libr. 16. cap. 52. Lib. 7. cap. 5. Lib. 16. cap. 52. Aetius lib. 16. cap. 52.

Libr. 2. hij. cap. 19.

Aetius lib. 16. cap. 4.

turæ carnium recens mactatarũ ſimilis,& ea largior fluit: hoc eſt ſanguis incoctus,aut quia concoctus nondum eſt, aut quia in ſerũ degenerauit.Senibus autẽ craſſus, niger, paucus,& qui facilè vel in corpore concreſcit:ætas media & firma medium tenet.Adhæc purgatio menſtrua ad ætatis vſque vigorem augetur,florẽte iam ætate æqualis perſeuerat,vel parum aucta aut diminuta:ætate iam declinãte paulatim minuitur,donec omnino deſinet.

An igitur largiùs aut parciùs fluant menſes mulieri ex ipſius ætate,habitu,vitæ conditione, alimentorum quantitate,& qualitate victúque reliquo & morbis,aliiſque affectibus coniectabis. Vere autem, vt in pubertate largiùs fluere videntur,ob ſanguinis in corpore tunc redundantiam,virium robur,& cœptum tunc fieri humorum motũ: æſtate etiam,vt ætate florẽte largi ſæpe menſes fluunt,ob ipſius acrimoniam & tenuitatem(iuuentus enim ætatũ,vt æſtas anni partium eſt biliosiſsima.) Quæ igitur mulieres pro ſanguinis menſtrui multitudine purgantur tẽpeſtiuè, hæ cæteris ſunt ſaniores,fœcundiores,caſtiores, & veneris minùs appetentes:cũ verò ſiſtũtur, aut parciùs fluunt, ægrotant,ſalaces ſunt & infœcundæ: aut ſi generent imbecillos, aut morbidos gignunt: ſi immodicè fluant, alij fiunt affectus,de quibus poſteà. Seruat enim corpora integra menſtruorum etiam alborum ſeceſſus cum modicè fit (ſuus autem cuique modus eſt)quia corpus ab excremẽtis vindicatur,quæ ipſi ſunt ægrotandi cauſæ:ſed ſi nõ fit,aut immodicè fit,damnum euenit: aut enim morbi oriuntur, aut corpus emarceſcit & extenuatur. A quibus autẽ cauſis immodicè fiat,vel nõ fiat,poſtea dicetur. Nunc ſcire operæprecium eſt,mulierem immodicæ ſanguinis aut profuſioni,aut retentioni obnoxiam cæteris ſanguinis morbis minùs infeſtari quàm viros. Paucis item mulieribus ſunt varices,aut mariſcæ, aut ſanguinis è naribus profuſio, & quod eorum acciderit detrimentum,in menſtrua decumbit.Nam hæc ob id parciora fiunt, quẽadmodũ ſi ſanguis per aliũ vacuetur meatũ,vel naturę ſponte,vt per vomitũ, ſputum,ſedẽ, meatũ vrinarũ.ſed ſecta à medico vena,vel à foris corpori violenter occurſantibus diuiſa. Qui verò morbi menſtruam purgationẽ immodicè factã præter ex-

Mẽſium variaquã titas vnde ſumenda.

Ver.

Hipp. li. de nat. h. & aph.

Aeſtas.

Lib.2. gene.cap.4.

Qui morbi ſuppreſſos menſes ſequãtur.

tenuationem ſequantur, pòſt dicetur: qui verò ſuppreſſam, nunc dicantur. Sunt autē ferè hi, grauitas corporis totius, os vteri à duro tumore clauſum, & inde oris ipſius dolor grauis, qui in coxā lateris affecti trāſit, vnde & crus ipſum claudicat. Si autē diutiùs ſuppreſsi ſunt, nec corpus à me-

Tumor in ilibus. *Phyma.* dico eſt vacuatum, tumor præter naturam in ilibus interdum exoritur, oſtendens internam partem aliquā inflammatam: nonnullis autem Phyma in extrema ilium parte oritur, vti & viris eadem in parte, qui ſuppuratus aliquando longo tempore vix ſanatur.

Vteri ſuffocatio quæ incōmoda pariat. Vterina ſuffocatio & peruerſio. Dolor vehemens vteri, imi ventris, lumborū, colli, ſincipitis, oculorū quoq; radices infeſtans, & palpebras & reliquū capitis, ſpinæ, corporis aggrauans. Febres ardētes & vrinæ nigricantes, cum rubra quadā ſanie, ſimiles loturę carniū recens mactatarū cui fuliginē miſcueris. Vrinæ etiam & ſtercus quibuſdam ſupprimuntur, aut ægriùs exeunt. Sanguis per aliū locum vacuatus, phlegmone, aut eryſipelas alicuius partis: quorū
„ malorum nullū integrè purgatis accidere ſolet. Suppreſsis
„ menſibus à vaſorū hos vtero inferre conſuetorum obſtru-
„ ctione vel cōpreſsione, diſpoſitio naſcitur in vtero ſimi-
„ lis phlegmonę, aut eryſipelati, aut ſcirrho, aut cancro, qui-
„ bus totū corpus compatitur. Nam hepatis & aliorū viſce-
Aph.57 lib.5. rum tumores fiunt ſimiles regurgitante in hæc ſanguine illo: & hydropes, cordis palpitatio, & ſyncope, ſitis vehemens, deiecta repentina, nauſea, ſingultus, ructus, coctio imbecilla, & ſæpe deprauata, quomodo grauidis (ob id

Aetius lib.16. cap.52. multæ grauidas ſe falſò putant) tuſsis, dyſpnœa, phthiſis, epilepſia, paralyſis, apoplexia, cephalalgia, mœror ſine cauſa manifeſta, & ſi diu & multum ſint ſuppreſsi menſes mania, & melancholia vulgò dæmoniaca putata, ſcotoma, ar-

Aph.29 lib.6. thritis interdum, vel ſaltem podagra ex aph. Mulier podagra non laborat niſi menſtrua defecerint. Color fœdus & liuidus faciei & corporis reliqui, impetigines totius, furunculi multi, horripilatio & horror inęqualis inquietudo etiam ſine febre, febres ardentes, & cętera ex lib.6.cap.6. loco.affec. paulò antè ſcripta: & præter hæc veneris inſatiata cupiditas, titillatis à ſanguine retēto & putrente partibus ad vterum pertinentibus, ſterilitas ob ſanguinis, ſe-

minis,atq; adeo vteri corruptionem,ſæpe etiam mors hic
ſuccedens. Hęc ſymptomata ſæpe accidũt pręcipuè otio-
ſis,& bene nutritis,& quę coitus & pariendi conſuetudi-
nem omiſerũt:quorum cũ vel adeſt vel imminet aliquod,
menſes moue,aut venam ſeca.ſed præſtiterit horum præ-
cautionem,vel curationem fuſius deſcribere : quã in rem
non mediocriter pertinet prænoſſe ſuppreſsionis huius

Suppreſſionis mẽſium præter naturã cauſa.

tum cauſas omnes,tum ſigna.Menſium ſuppreſsio aut na
turalis eſt,vt à cõceptu,à partu ſi lactat mulier, à ſenectu-
te:aut pręter naturam cui nunc incumbimus.Huius autem
cauſæ continentes & proximę ſunt, ſanguinis ipſius quã-

Lib.6. ſymptomatum.

titas vel qualitas,viarum per quas vacuandus eſt anguſtia 1
vel obſtructio, facultatis vaſorũ expultricis imbecillitas, 2
vel retentricis robur.Quę verò mulieres nulla ex ſuppreſ 3
ſis menſibus moleſtia huiuſmodi,vel totius corporis, vel
vteri,vel aliarum quas nunc dixi partium, afficiuntur, his
etiam naturà ſterilibus,menſtrua purgatione omnino ca-
rere,naturale eſt.Sanguinis menſtrui quantitas auctior &

Aetius lib.16. cap.52.

parcior,ex æquo menſes retinet : illa quòd præ copia viis
hæret,eáſq; obſtruit:hæc quòd inopia nihil vrget, neque
vim expultricẽ ſolicitat,tutior multò, & minus inſalubris
quàm prior.Porrò ſanguis parcior fit ab alimento pauco,
aut multo quidem,ſed parum nutriente: magis ſi acceſſe-
rint,frequẽs inedia,labor plurimus,aër calidus,ſudor lar-

Sanguis paucus vnde.

gus,vel alia vacuatio , præſertim ſanguinis per nares hæ-
morrhoidas,vel alium meatum:ira,mœror,vigilia,& cæ-
tera corpus ſiccantia & inanientia ſiue per ſe , ſiue etiam
per accidens.vt cùm facultas hepatis ſanguifica eſt imbe-
cilla, etiã ſi multũ & plenius mulieris alimẽtum ſumatur,
paucum tamen ſanguinẽ purgationi menſtruæ permittit:
nec minus cùm in mammas lacte implendas auertitur,aut
in ſanguinis fontes per immodicum timorem,aut in cor
pulentæ mulieris corpus nutriendum abſumitur , vt antè
diximus.Quapropter & febres omnes menſtruam purga-

Febres menſes ſiſtunt.

tionem per ſe ſiſtunt præcipuè calidiores & ſicciores :
per accidens verò, id eſt, ſanguinis à calore tenuatio-
nem , interdum promouent. Nec febres ſolæ, ſed morbi
omnes tam acuti,quàm diuturni menſtruę purgationi ma
teriam adimunt,humores vrendo,vel cogendo , & quòd

Morbi omnes menſium materiã adimunt.

per illos corpus antè nihil, aut malè nutritur: ob id alimentum vltimi alimenti benignum ac vtile, non ſecernit, vti nec per mœrorem longum, magnum timorem. Sanguinis copia ex alimentis multùm nutrientibus, & his multis, ac frequentibus, in natura inculpata & multi ſanguinis, præſertim ſi accedant cauſæ reliquis prædictis etiã contrariæ, otium, aer temperatus, ſudor nullus, aut paucus, nullaque alia vacuatio ſenſibilis vel inſenſibilis. His verò ſanguis multus menſtruæ purgationi eſt ſemper accommodatiſsimus: præterquàm dum multitudine obſtruit, aut craſsitie, aut lentore quæ qualitates illi accidunt ex cibis craſsis & glutinoſis, (quorum catalogum docuimus in victu incraſſante & impinguante) cauſis omnibus multum refrigerantibus & ſiccantibus per ſe, aut caloris validi interuentu, vt in febribus. Viæ per quas vacuantur menſes ſunt vaſa, in vteri, vel colli eius capacitatem orificiis ſuis (cotyledonas vocant) deſinentia, & vteri collum. Has autem obſtruit promptè ſanguis, vt dixi largior, craſsior, glutinoſior, quod ſæpe poſt abortum accidit: niſi & abortionem potius faciat ſanguis huiuſmodi cotyledonibus infartus. Anguſtiores autem reddunt vteri corpus ſolidum, durum, denſum à natura, vel acquiſititio affectu, & vitioſa vaſorum à natura conformatio, & colli vteri contortiones, horum omnium ſiccitas, carnis obeſitas, partium vicinarum tumor aliquis præter naturam comprimens, & meatus capacitatem intercipiens. Acquiſititius vteri denſati affectus, à potu immodico & intẽpeſtiuo frigidę, & eſu fructuum crudorum ac immaturorum, à valenter ſiccantibus & aſtringentibus, præcipuè ſuffitis, aut vtero ſæpe metrenchyta iniectis. Idem efficiunt, ſed tardiùs victus ratio ſicca, & aſtringens tàm calida quàm frigida: omniũ celerrimè frigus vehemens, diu parturiendo in aere frigido, ventoſo, receptum in vterum etiam dum fœtus grandiores educuntur. Collum vteri obſtruunt calli, hyperſarcoſes, membranæ ipſi à prima conformatione innatæ, adeps multus. Cicatrices autem vlceribus vteri aut vulneribus (vt quæ à paulo per ceruicem vteri, lapſis in eum mulieribus aliquando accidunt) inductæ, ora vaſorum omnino claudunt: ob id menſes abolent, ac ſterilitatem accerſunt,

Viæ per quas vacuantur menſes.

Viæ menſium anguſtiores vnde.

Vteri collum obſtruentia.

nec curari vlla ratione poſſunt. Cum facultatis omnis robur in partis ipſius probo ſit temperamento ſita, eiuſdem imbecillitas in temperamento malo ſeu intemperie, ſed inſignore quauis collocanda venit. Vaſorum ergo vteri expultrix facultas imbecillior eſt ab inſigni aliqua intemperie recenti, quæ & relatu mulieris, & tactu partium, & ſignis vteri calidi, frigidi, humidi, ſicci, in ſterilitate dicendis, patent. Tametſi vaſa illa paulò humidiora, promouendis menſibus commoda nonnihil videntur, vt ſicciora paulò retẽtricem firmant magis non vaſorum tantùm, ſed aliarum quoq; partiũ. Hæc verò facultas mala aut non expellit, aut deprauatè expellit, ad loca ſcilicet alia, vt nares, ventriculum, hæmorrhoidas. Hæc autem menſiũ ſuppreſsio ab vtero profecta intelligitur, non quæ ab inſigni venarum hepatis obſtructione aliquando accidit. Duas tantùm cauſas priores ſuppreſsionis menſium, tanquam frequentiores Galenus recenſet in Aph. Dum ora vaſorum ad vterum pertingentium aperire, & ſanguinem extenuare, ſcribit ſcopos eſſe ſanandæ ſuppreſsionis menſium.

3 *Vaſorum expultrix facultas vnde imbecilla.*

Ap. 36. lib. 5.

Signa mẽſium ſuppreſſorum.

Suppreſſos intempeſtiuè mẽſes, quanquàm mulier ipſa abundè poſsit docere quòd videlicet conſuetum his tempus aliquandiu præterierit, tamen ſignis quoque plurimis deprehendere potes. Primùm ſymptomatis illis quæ plurima diximus menſes ſuppreſſos conſequi conſueuiſſe, & prætereà iſtis.

Aph. 19. lib. 5.

Alia ſigna ſuppreſſorum menſium.

Lac in mammis mulieris nec grauidæ nec puerperæ: quod etiã mammæ dureſcentes oſtendunt. Nulla aut paucisſima menſium excretio tempore conſueto: & ante id tempus per biduum, aut triduũ, poſt id verò diutius ſymptomata prædicta exarcerbantur. Menſibus quoque ſuppreſsis mulier ab his, quia non tranſpirant, putrentibus & acribus titillata, venerem magis appetit. A cuius autem humoris cum ſanguine miſti copia, craſsitie, lentore, mẽſes ſiſtantur, ſigna require ſingulorum in Simiotice: præter quæ, cauſas frigidas ſolas, ſed magis cum materia pituitoſa oſtendunt. Frigus ad fundum vteri ab ipſa perceptum, & ſtupor, tardus menſium, & eorum albicantiũ deſcenſus. Venus nec appetitur, nec delectat, & in ea præci-

puè pituitoſæ ſaliuæ largior affluxus eſt viro ipſi copia, & ſæpe ob putredinem acrimonia moleſtus, quæ & melancholico ſucco ſunt communia, præter pituitæ affluxum. Contraria melancholiam, & bilem flauam vſtione craſſatam (nam tenuis ciet, non ſiſtit) oſtendunt, & præter veneris appetentiam, & magnam in ea voluptatẽ, ſeminis quoque celeris excretio eſt: & labra ſicca, & ſæpe ſciſſa, & *Hip. lib. de mulieribus.* menſium fluor cum morſu, & roſione. Sanguis quoque dũ priùs fluebat, aut ſecta nunc vena, exceptus linteo, aut arena, vmbra ſiccatus, colore albido pituitã, flauo bilem, fuſco melancholicum ſanguinem ſignificat: & panno exceptus *Ap. 36. eiuſdem.* mox ipſum ſpargitur, ſi tenuis eſt, & aquoſus. De quibus eſt aphoriſmus. Mulieri menſes decolores, neque per idẽ ſemper tempus venientes, purgationem indicant eſſe neceſſariam. Decolores autem ſunt à pituita, & bile vtraque: à pituita autem craſſa, & humore melancholico tardius *Aetius lib. 16. cap. 5.* conſueto, à pituita tenui, & bile flaua, citius fluunt. Virginibus autem annum decimumquartum attingentibus, ſi mammæ pruriant, pectẽ, lumbi, caput doleant, bilis aut pituitæ vomitus adeſt, leuioribus decoctis purgationẽ iam *Aph. 13. lib. 5.* inſtantem maturabis. Si menſtrua plura fiant, accidunt morbi: & ſi non fiant ex vtero morbi contingunt. Mulieri ſanguinem vomenti menſtruis ſuperuenientibus ſolutio. Menſtruis deficientibus ſanguinis fluxus è naribus, bo- *Curatio.* num. Quin ex quauis alia parte tunc fluere, aut ſponte naturæ, aut opera medici, ſalubre eſt. Morbos ex repletione curat vacuatio. Menſium ſuppreſsio affectus eſt repletionis, vacuatione igitur eſt curandus eius materiæ quæ repletionem facit. Ea autem ſanguis eſt, aut purior ſed largior: aut craſsior & glutinoſior, iſque vel ſua ſubſtantia, *Victus idoneus ſuppreſſis menſibus.* vel miſta ei craſſa, & lẽta alia materia pituitoſa, vel etiam melancholica. Quæ cauſa ſuppreſſorum menſium, quia eſt frequentiſsima, ob id prima, & fuſius à nobis expugnanda eſt, victu præcipuè contrario ipſi cauſæ: tenui ſcilicet, ſi à multo ſanguine ſupprimantur, tenuante, ſi à craſſo, incidente & tergente, ſi à lento: prætereà medicamentis humorem hunc vitioſum apparantibus & expellentibus *Venæ ſectio.* (de quibus mox dicetur) aut potiùs ante hæc phlebotome, ſi vires & ætas conſentiant. Secabitur autem vena

malleoli,aut poplitis, vt totius plenitudinem minuamus, & ſanguinem vterum verſus trahamus.Quòd ſi copia ſanguinis eſt largiſsima, vt in plethoricis mulieribus, periculúmque eſt, ne is affatim deorſum tractus venas vteri vehementius impleat & infarciat, venam brachij dextri internam ſecuiſſe prius cum Aëtio, & Practicis ratio eſt (qua, opinor, cauſa in pituitoſa muliere vomitum conſulit Aëtius libro 16.cap.55.) quanquam hæc alioqui ſecta menſes ſupprimat. Si multus tantùm ad vterum vaſa obſtruit, ſectis tibiæ venis ad crura deriuatus obſtruere deſinit. Vtranque autem venam malleoli, aut poplitis ſecuiſſe, & die primo paucum ſanguinem ob virtutem copiam oppreſſam vacuaſſe, ſecundo largiorem ipſa iam exonerata,quamuis ob fibrarum cruris vtriuſque vaſorum cum vtroque vero communionem ſit rationabile, tamen dextri cruris ſecuiſſe ſuffecerit, ne tot phlebotomis ægram fatigemus multò minus cum Gordonio vtranq; iecorariam ſecueris, deinde vtriuſque malleoli venam. *Lib.16. cap.59.* *Aetius.* *Gordonius.*

Quòd ſi venæ ſectionem ægra mollis, & formidoloſa, metuat, aut eam ferre nequeat, aut vacuationi iuſtæ ſit impar, malleolos, aut poplites leuiter ſcarifica: aut ſi ne id quidem licet, ſuras, coxas, lumbos cucurbitulam affige, & vacua pro ſcopis vacuationum: niſi quòd ſanguis ex venis tibiarum, quàm brachiorum miſſus menſura eadem, vires magis deiicere putatur. Si neque huiuſmodi remedia ſit latura, fricabis aſperiùs,& durius, & diutius partes ſupernas in plethora,deinde infernas:citra plethoram has ſolas, & vinculis dolorificis ſæpe repetitis, ſanguinem ad vteri venas præcipitabis.Si frictiones has ferre nolit,foue dictas partes aqua calente,cui aromaticæ res incoctę fuerint,de quibus poſteà.An verò lunæ quadraturas cum medicorum vulgo,in ſanguine mulieribus mittẽdo,obſeruaſſe ſit ex vſu:vt prima ſcilicet ac ſecunda iunioribus,tertia & quarta ſenioribus mittatur,experiendum tibi relinquo,niſi omnibus cum Ariſtotele luna decreſcente ſecare malis, aut potiùs biduo aut triduo ante tempus fluxionis cuique mulieri conſuetum, quando mẽſes non his ſolùm,ſed aliis quoque remediis mouere tentandum eſt. *Scarificatio.* *Concurbitula.* *Frictio.* *Fotus.* *Lunæ quadratura.*

Mittendi ſanguinis ſcopus.

Quando non mittẽdus ſanguis.

Cùm autem primus mittẽdi ſanguinis ſcopus ſit, vt ipſius redundãtia corrigatur, ſi is eſt paucus, vel natura vel victu tenui: vel quia fluxit multus per hæmorrhoidas, aut alium quemuis meatum, aut etiam vulnus: vel quia inſignis aliqua præceſsit vacuatio per aluum, vomitum, vrinas, ſudores, venam in ſuppreſsis menſibus ne ſeca, cùm nullum ab his ſymptoma inſigne impendeat, quomodo nec in multis virginibus, nutricibus, multùm laborantibus, cùm victu parco & immodico ſiccatis, vt vteri vulneribus inductas cicatrices habentibus. Quibus omnibus non ſanguinis miſsione ſolùm in ſuppreſsis menſibus abſtinendum eſt, ſed neque menſes ipſi remediis aliis mox ſcribẽdis ſunt ſolicitandi: ceu nulla ex his noxa impẽdente. Vbi his communibus auxiliis adiuta natura, ac prætereà purgantibus, ſi his eſt locus, nihil tamen mouet, propriis vtẽdum eſt, quæ eſſentiæ tenuitate, & calorẽ ſanguinem magis fluxilem reddant, & ora venarum in vterum, & eius collum deſinentia aperiant, expultricemque vaſorum vim ad opus ſuum nonnihil excitent, ac ſubſtantiæ quadam proprietate vtero familiaria ſint. In quorum vſu mitiora primùm ſunt experiunda, quia affectus non vrget, quibus victis mediocria ſunt miſcenda, vel etiam ſola, & per ſe tentanda: quæ ſi non ſufficiant, valentiorum aliquid addendũ eſt: quibus ſolis vtendum erit, cùm affectus eſt maximus, aut inualida fuerint cætera omnia: ſed in eorum claſſe moderatiora quoque deliges, ne febres excitẽt, aut vlcerent ventriculum, ſi ſumantur, aut vterum ſi balano, peſſo, clyſtere vterino immittantur, vel ſuffiantur. Tutius autem vmbilico, pubi, ilibus eadem admouentur. Porrò

Mẽſes mouentia clementer.

menſes mouent clementer, radix graminis, radix & ſemẽ ruſci, aſparagi pentaphylli, adiantum vtrumque, phyllitis cichorij, ac intibi, & rumicis genus omne, papauer rhæas, eupatorium, braſsica, malua, lactuca agreſtis, hyperici folia, flores, ſemina, ex his oleum. Semen orobi, lupini, phaſeoli præcipuè rubri, cicer rubrum, lens. Ficus paſſæ, amygdalæ amaræ, ouum anatis. Mediocriter, radix, folia, flo-

Quæ mediocriter cient menſes.

res, ſemina raphani, raphanidis, myrridis, erucę, naſturtij ſij, galitrichi, ozimi, chelidonij, meliſſophylli, hagni, pæoniæ vtriuſque, allij, cæpæ, porri, cherophylli, apij, petroſelini,

lini,anethi,aniſi,ameos,cari,dauci,fœniculi, libiſtici,ſileris,ſeſeleos,ſaxifragiæ,bethonicæ,peucedani,mei,leucoiorum,capparis,crithmum,gingidium.Radix ireos,rubiæ ariſtolochiæ omnis p̃ſertim rotundæ,gentianæ,enulæ,aſphodeli,eryngij,cẽtaurij vtriuſq; Dioſco.pſeudodictam⁹, agaricus , cortex radicis mori. Abſinthiũ,abrotonum,arthemiſia,parthenium,mentha,calaminthe,polium,origanum,pulegium, phu, aſarum, ſatureia, thimus, hyſſopus, ſerpillum , maiorana, roſmarinus, ſaluia, ſmyrnium, ſtachys,coniza,ſcordium,hypericum, heliotropium, marrubium,chamædrys, chamæpitys, panax, mercurialis , anemone,vrtica,thlaſpi,lunaria,ruta ſicca,preſertim agreſtis, ſabina,flores ſambuci,chamæmeli, caryophylla, ſtæchas, crocus.

Semina prædictorum multorum præcipuè,& lithoſpermi,lolij,melanthij,cumini.Baccæ iuniperi, lauri, hederæ corymbi . Aromatica, iuncus odoratus, calamus aromaticus,amomum,cinamomum,cardamomum,caſsia, xylobalſamum,agallochum,ſpica nardi, coſtus, cyperus, aſarum, zingiber,galanga , ſchænu anthos , nux moſcata , caryophyllum,piper,cubebæ. Moſcus,ambra,caſtorium, vnguis odoratus,œſypus in lana ſuppoſitus,bitumen,ſales,nitra, ſulphur,alumen ſciſsile,ſandaracha,gagates lapis. Aloë,& ex ipſa hieræ logadæ Rufiæ.Terebinthina,Myrrha, ad fabæ magnitudinem,& ex hac trochiſci ſtyrax,centaurium, *Lib.16.* bdellium,Opopanax,hammoniacum , ſagapenum galbanum:horum ſingula ad vnciam vnam propinat Aëtius.O- *cap.55.* pus cyrenaicus,& parthicus ad erui quantitatem potus,idem. Valentiſsimè menſes cient.Bryonia,elleborus vterque,pyrethrum,cyclamini radix,cucumer agreſtis , & ex eius fructu elaterium,turbith.Staphis agria,ſinapi,ſiliquaſtrum,colocynthis,thymelæa , tithymalorum genera , lac ſiccum,ſcammonium,euphorbium,cantharides, fella. Et ex horum multis compoſita mithridatus,theriaca,tryphera magna ſine opio,diacalaminthe,diatriôn pipereôn, ſyrupus hyſſopi,diacalaminthes,arthemiſię.Dies igitur tres, quatuor,plures,ante tempus purgationis conſuetum , vbi communia auxilia priùs ſcripta non mouerunt menſes, hæcper ſe,cùm aliis tenuioribus ſi craſsiora , craſsioribus

Quæ valentiſsimè menſes mouent.

Compoſita.

Tempus.

ſi tenuiora, frigidioribus ſi calidiora, mitioribus, ſi valentiora, trita mollius craſsius, in corpus recipiuntur, vel admouentur. Recipiuntur per os, per collum vteri vnciæ duę ſucci raphani ſylueſtris, extracti cum vino infuſionis aſari, ſumptæ menſes mirè mouent. Et trochiſci Galliæ moſchatæ, trochiſci myrrhæ, aut rubiæ, cotulæ fœtidæ, ſagapeni. Per os puluere per ſe cum liquore vires ad vterum ferente, pilulis, electario, trochiſcis, apozemate, ſyrupo: túncque quantum eorum vehementiæ in via ad vterum longiore fractum iri præſumimus, antè eſt addendum. Per vteri collum, glande, peſſo, metrenchyta, ſuffitu. Nam ſuffitus aromatum muliebria ducit. aph. 28. lib. 5. Hęc verò nocte non dimittenda in vtero, aut ipſius collo: ne phlegmonem, aut febrem excitent, aut vlcerent: ob id glandes, & peſſos ligari filo valente volunt, vt tempeſtiuè retrahi poſsint, niſi ſint moderata, tunc enim nocte tota tenenda, & aliquoties iteranda.

Modus.

Cautio.

Glandes fiunt his liquore aliquo coactis in glandis formam, & impoſitis. Quin & mercurialis, & aliæ ſimiles herbæ tritæ, in glandis formam coactæ, imponi collo vteri poſſunt: tutiùs autem linteo raro inuolutæ, ligatæ, ſic vt cùm libet retrahi poſsint, imponuntur, & radices multę in balani formam conciſæ immitti poſſunt, vel peſsi qui ferè digitos ſex longus ſit, ſub craſsitie digitali, filo quoque ligandus: neuter in virgine vtendus, multò minus per metrenchytam illi infundendus eſt. Ex radice igitur rubiæ, tapſi, malue, altheę, iridis, apij, enulę, fœniculi, & aliis craſſioribus purgatis, ſuperficie deraſa, vel in dictam magnitudinem circunciſa, deinde illita oleo liliorum, iaſmini coſtino, euphorbij, vel ſimili: vel oleo, cui & vino res menſtruæ ſunt incoctæ ad vini conſumptionem, cui puluis horum inſpergatur, deinde filo ligatæ, collo vteri immittantur. Poſſunt radices hæ antè ſub cineribus coquendo molliri: coctæ item teri poſſunt, & aliis miſceri in peſsi formam. Poſſunt radices hæ, & peſsi alij, ex lana, vel bombace, ad digiti formam inuoluta, loco olei illini ſucco herbarum menſtruarum, aut felle aliquo, aut terebinthina, aut muccagine ſeminis alteæ, aut melle, & deinde inſpergi puluere aliquo menſes ciente. Fieri poteſt ex melle cocto

Glandiũ confectio.

Peſſi varij.

& pulueribus, quomodo balani Hedricæ. Poſſunt fieri ex ſtyrace, ladano, ſagapeno, ligno aloes vt ſæpe fiunt. Valentiores ſunt ex galbano, hammoniaco, bdellio & ſimilibus, piſtillo calido in mortario calido emollitis, in digiti formam coactis, cui formæ puluis ſcammonij inſpergatur, panno tenui & raro tegatur, ligetur, hora vna teneatur. Ante ſumptionem mouentium menſes, & peſſos, balneo & ſuffitu, & pedibus aquæ calidę impoſitis, ſanguinem deorſum trahe, & ora vaſorum aperi, & corpus totum. Metrenchyta infundere vtero potes ſucci arthemiſię, vel matricariæ, vel ſimilis, vel herbarum menſtruarum decocti vncias ſex cum pulueris melanthij vel alterius drachmis tribus.

Balneum & ſuffit. *Aetius lib. 6. cap. 15.*

Admouentur fotus, inſeſſus, balnea, ſacculi, ſuffitus, olea, vnguenta, cerata, cataplaſmata, emplaſtra, ex materia prædicta conſtantia, poſt totius vacuationem, & materiæ præparationem, ex ſumptis incidentibus, tenuantibus, tergentibus, & menſes cientibus auxiliis: quæ etiam in vſu, & mox, ab vſu horum auxiliorum ſumi poſſunt vtiliter. Admoueantur verò hæc manè, præſertim ante cibum diebus circiter octo ante tempus purgationis expectatum. Mox igitur à balneo, aut inſeſſu, aut potiùs in his, ſumat trypheræ magnæ ſine opio ℥.1. cum vino albo tenui, calente, vel cochlear vnum pulueris diacalaminthes, diatriôn pipereôn cum vino ventriculo vacuo bis in die: hora circiter vna in balneo aut inſeſſu ſedeat mulier ſuper ſacculum prædictis medicamentis fartum, & ſacculo arthemiſia pleno fricet muliebria, & crura interna: & peſſum etiam tum contineat: pòſt lecto tradatur, vngat imum ventrem, & lumbos vnguento ex prædictis compoſito.

Fotus, inſeſſus. olea &c.

Inſeſſus in decoctum rerum prædictarum, vel eo decocto fotus, aut ſuffitus per infundibulum in vteri collum receptus, circum probè tecta muliere ne vapor in caput elatus, capitis faciat grauitatem: aut odore tetro, vt caſtorei, galbani, opi Parthici, offendat: id quod etiam per internum corpus ferri prohibet aqua frigida, vel poſca ore retenta.

Ardorem in muliebribus, & vteri collo, aut etiam vtero

ex horum acrium vſu excitatum mitigabis butyro recenti inſulſo, & oleo roſato, aut cerato Galeni refrigerante. Si verò ſuppreſsis menſibus conceptus eſt ſuſpectus, accipe caſtorij, ſeminis ani, apij, ana drach. vnam, trita creta, cum vino diluto pota ſi grauida es, fœtum calefaciet ac roborabit nulla omnino noxa, ſi non concepiſti menſes mouebit. Facienda etiam quædam ſunt, vt menſes moueas præter ligaturas dolorificas tibiarum ad articulos phlebotomen, cucurbitulas. ſternutamenta enim mouere potes naſturtio, ſinapi, ſtruthio, pipere, elleboro. Adhęc iuuat equitatio durior, aut alia vectatio ſuccuſſatoria. Si omnibus his auxiliis menſes non fluant, idem opus repete, etiam tertio, ſi opus, diebus circiter octo ante tempus purgationis conſuetum.

Raſis ex Serapione

Sternutamenta.

Equitatio, aut vectatio durior mẽſes mouẽt.

Si pituita, aut ſuccus melancholicus, vel alius craſsitie, lentore, copia ſanguinem remoratur, is humor paratus expulſioni purgetur, vena ſecetur. deinde ſumantur, admoueantur cætera, vti abundè diximus. Vitentur omnia pituitam, vel humorem melancholicum gignentia: ſumantur, etiam cum alimentis, tenuantia, & incidentia, menſes mouere ſolita. His verò auxiliis non modò ſuppreſſos, ſed multò facilius parciores aut rariores menſes promouebis, atque etiam fœtum mortuum, & quæ à partu vacuari ſolent, ſi pigra ceſſent, deturbabis: & mulierum morbos omnes frigidos humidos, ſanabis: adhibita tamen cautione, ne vſu multo calidorum huiuſmodi & ſiccorum, præſertim vehementium, febres incendas. Nam qua ratione ex ſuffitu aromatum impendẽtem capitis grauitatem vites, antè dixi. quæ ſi improuiſa tibi ex calido ipſorum, vt febrium, vapore contigerit: ſacculus ex chamæmelo, bethonica, milio calfactus, capiti ſuperdatus, eam digerendo ſanabit. Hæc menſes à ſanguinis copia ſuppreſſos, aut etiam ipſius ſubſtantia craſsiore aut glutinoſiore, curant.

Aliæ ſuppreſſorum menſiũ cauſæ.

Si ſupprimantur ob oris vteri clauſionem, aut duritiem, à phlegmone, vel alio affectu, is curandus remediis ipſi idoneis, priuſquàm auxilia menſes mouentia tentes: alioqui vteri phlegmonem, attracto ad ipſum ſanguine nouo, geminares. Si collum vteri obturent calli, aut carnis excreſcentiæ, aut membrana ipſi collo, vel colli orificio ſtatim

Curatio.

à principio innata, illa tollantur, hæc pertundatur. Si à calida & ſicca totius intemperie menſium materia eſt abſumpta, vt concipiendo fit, mulier etiam ſi parcius purgabitur victu frigido humido vtatur. Si obeſitas menſes ſupprimit, victu tenui & attenuante emacietur, & medicamentis etiam valenter purgantibus vtatur. ſæpe enim ſola medicamenti purgantis potio, etiam aliis menſes euocare ſuffecit. His quoque, vt pituitoſis, medicamenta menſtrua ſumantur, ac admoueantur potentiora. Nam imbecilliorum vim contemnunt. Bilioſos quoque menſes euocat Aëtius ex vtero, ſupponẽdo elaterium cum carica pingui, aut cyclaminum cum vino. pituitam, anemones fotus cum iride & melle, aut lolij priùs torrefacti farina cum modico pipere & melle. aut colocynthis cum carica: aquas porrum cum melle. Quibus per vterum non purgatis, ſanguis per alium meatum excernitur (quamuis hæ rectè valent, vt quibus ob alimenti penuriam, aut diſsipationem per labores immodicos ceſſant) tamen vt concipiãt, ab eo meatu repellatur ſanguis, & ſimul ad vterũ trahatur, ne in partem principem irruat, eamque obruat. *Aetius lib. 16. cap. 58.* *Bilioſi mẽſes euocantur.* *Pituita.* *Aqua*

Et quando menſes non ſupprimuntur in totum, ſed diu & ſtillatim fluunt, idque indolenter: ſæpius cum dolore veteri partium grauiſsimo affectus ſtranguriæ in veſica ſimilis, vt iſchuriam refert menſium ſuppreſsio, & dyſſuriam difficilis menſium euocatio. Cauſas verò habet eaſdẽ, ſed imbecilliores, aut pauciores, quàm ſuppreſsio menſium: ob id curationem poſtulat eandem, remiſſa tamen auxiliorum vehementia. Vbi tamen dolor tam vehemens vterum infeſtat, peſsi menſtrui, & quæ in id ſumenda priùs diximus acria, tenuia, in præſens vitentur: vni ſedando dolori magna cura, præcipuoque ſtudio vacetur, per anodina femoribus & muliebribus admouenda ex lana, ſpongia, veſica, inſeſſu, cataplaſmate: metrenchyta etiam infundenda ex ſeminibus lini, fœnigręci, althea, malua, ſenecione, oleo, butyro, œſypo, pauca ruta & arthemiſia adiectis: Clyſteribus quoque in ſedem infuſis ſimilibus, ſed largioribus. Et, ſi vires conſtant, vena cubiti interna ſecetur. Si malum eſt cõtumax, pectini, & inguinibus tres aut quatuor cucurbitulas, primùm leues, deinde, ſi morbus perſiſtit, *Menſes diu & ſtillatim fluentes.* *Aetius lib. 16. cap. 65.* *Cauſæ* *Curatio.* *Clyſteres.* *Venæ ſectio.*

Cucurbitulæ. cum ſcarificatu affigit Aetius, vacuátque moderatè, aut ea- *Irudines.* rum loco irudines iiſdem partibus applicat, poſt quas epithémata dropaciſmos, phænigmos, id eſt rubrificantia, vt materiam ad vicina deriuet, ſed id cum præmeditatione faciendum cenſeo, & corpore multùm iam inanito.

Menſium immoderatorum obſeruatio Menſes immoderati non ſolùm dierum numero, vt ſi, continenter fluant vltra dies quatuor, quinque, ſex, ſeptem conſuetos mulieri, ſunt æſtimandi, ſed potiùs vacuati ſanguinis quantitate tibi obſeruanda ex mulieris plenitudine, ætate, natura, conſuetudine, habitu, viribus, tolerantia, colore

Nam ſi talia & tanta vacuentur, qualia & quanta vacuari oportet confert, & leuiter ferunt mulieres: nec antè eſt cohibendus hic fluor, quàm vires collabi incipiant, & color viuidus perdatur, ſymptomataque eius alia leuiora im-

Aph.58 lib.5. pendeant, ne grauiora expectes. Si namque menſtrua plura fiant, accidunt morbi: ſcilicet appetentia proſtrata, co- *lib.5.loc. aff.ca.5. & Practici.* ctio omnis imbecilla, virium omnium deiectio, totius refrigeratio, decoloratio, emaciatio, ex morbo ſenium, ſterilitas, pedum inflatio, hydrops, bilis feruor, febres bilioſæ, hecticæ, cachexia, lipothymia, ſyncope, mors ſenibus repentina, iunioribus tandem ſuperueniens.

Auicen. Adhæc cùm ſanguis tenuior iterum apparet: initiò enim à quouis meatu exeat, cum hic nondum latiùs pateat, tenuis eſt, illo patente amplius, craſsior, contracto rurſus, & ad naturalem habitum redeunte & etiam ſiccato, tenuis

Mēſtruæ purgationis cauſæ. effluit. Purgationis menſtruæ immoderatioris vt parcioris, & ſuppreſsioris, tres cauſæ continentes ſtatuuntur. Sanguinis quantitas vel qualitas, vel vtraque: viarum per quas

1 fit vacuatio, laxitas: facultas vaſorum retentrix imbecilla,

2 expultrix robuſta: quæ à cauſis externis & etiam internis,

3 ſed remotioribus, impelluntur, & ferè excitantur. Sanguis

1 enim largior, à victu pleniore ſanguinem præſertim le- *Sanguis largior vnde.* gum generante, vita otioſa, libera, & tranquilla, aëre pluuio, auſtrino, aut verno, vt in ſuppreſsis menſibus dictum eſt, à quibus etiam hæc redundantia ſæpe naſcitur. Quali- *Qualitas.* tas autem ferè in tenuitate eſt vel ſanguinis ipſius, vel miſtorum illi ſeroſorum, bilioſorum, pituitoſorum excrementorum. Sanguinis verò ſubſtantiam tenuiorem efficit

vſus alimentorum temperatorum, vel his propinquorum, ſed tenuiorum: vt vini medij, vitellorum oui, piſcium ſaxatilium, auium monticolarum, & in dumis viuentium. Seroſus autem euadit vſu largo vini albi, & aquæ, & pomatij & pyratij veterati, & vreticorum: bilioſus ex calidis, ſiccis, ſumendis, admouendis, educendis, faciendis. Pituitoſus & aquoſus & crudus, ex vſu largiore aquæ, pomatij, pyratij recentis, fructuum, olerum, piſcium recentium & alimẽtorum frigidorum, præhumidorum, de quibus abundè in Diætetice ſcripſimus. *Quæ ſanguinẽ tenuem efficiunt.*

2 Viarum purgationi menſtruę deſtinatarum laxitas mihi intelligenda hic eſt omnis vaſorum apertio, non ſola quæ in diapedeſi eſt tunicæ ipſorum raritas, ſanguine tenuato accedente. Porro vaſa aperiuntur anaſtomoſi, diuiſione. Anaſtomoſis, id eſt, orificiorum apertio, fit à facultatis vaſorum retentricis imbecillitate, vel ſanguinis ad os ipſorum impetu ruentis quantitate vel qualitate acri, ob ſalſam pituitam, vel bilem alterutram, & aloë largiùs ſumpta, & coitu immodico, & pudendo virili enormiore, vt medicorum vulgo placet. Quanquàm hæc ora ſæpe latiùs patent, vel ſtatim à prima conformatione, vel ob vteri ſubſtantiam laxiorem, aut calidam intemperiem, vel ob vſum menſes valenter mouentium, vt paulò pòſt diſces. Diuiduntur vaſa vulneratione, contuſione, ruptione, eroſione. Quorum vnumquódque à quot, & quibus cauſis fiat, indidem, ſi libet, repete. Vaſa autem ad vterum pertinentia rarò vulnerantur, niſi ab imperita manu obſtetricis, aut chirurgi fœtum mortuum extrahentis. Contunduntur ſæpe percuſsione, & caſu. Rumpuntur à copia ſanguinis, aut facti ex eo feruente vaporis, & cum onus aliquod grauius leuare conantur: à fœtu quoque grandiore, partu improſpero & difficili, ac etiam oborſu, & præceps periculum interdum affert. Eroduntur denique à ſucco aliquo vitioſo & mordaci, vt ſanguine corrupto, vel miſtis aliis humoribus acribus & mordacibus, vt pituita ſalſa & nitroſa, bile alterutra, præſertim putredine & aduſtione iam maligniore: vt interim omittam qualitatem humorum etiam venenoſam. Putreſcunt autem hi humores vel in vaſis ipſis, vel in vteri corpo-

Viarũ laxitas. *Libr. 5. meth.* *Anaſtomoſis.* *Vaſorum diuiſio. fit 4. modis.* *Aetius libro 16. cap. 66. & Paul. lib. 3. cap. 62.* *Humorũ putredo.*

re, vt per tumores in eo præter naturam, quibus ruptis vlceratur & vterus, & ſæpe vaſorum in ipſum pertinentium & orificiorum tunicæ. Quinque verò cauſas caloris auctioris (à quo ſanguis feruet & ſæpe, vt humores alij, corrumpitur) libro primo de differentiis febrium, & lib. de cauſis morborum Galenus abundè expreſsit: ſufficiátque in rem præſentem noſſe ſanguinem, & varia excrementa per nares, vomitum, deiectionem, hemorrhoidas, vrinas, ſudores, cutis vitia, pſoram, lepram, impetiginem, furunculos, & huiuſmodi vacuari ſolita, nunc ſi in vaſis pigra ceſſant & putrent, menſes immodicos commouere non quantitate ſola, ſed etiam qualitate acri per putredinem quæſita.

Motus corporis & animi.

Idem ſymptoma non leuiter excitant motus corporis & animi: dum ſanguinem mouent, maximè ſi deorſum moueant: vt ira, gaudium, curſus, ſaltus, tripudia, præcipuè ſi acceſſerint quæ deorſum euocent: vt lotio calida tibiarum, vincula earundem ac frictiones, & ſumpta admotáque cætera menſes vehementiùs mouentia: quorum vſui immodico, aut intẽpeſtiuo, ferè ſuccedit largius hoc menſium profluuium. Expultrix facultas vaſorum corporis totius robuſta, quatenus hoc excremẽto corpus vniuerſum purgat bono eſt, quatenus impetum ſiſtere nequit, & ſuccum etiam vtilem partibus nutriẽdis expellit, malo eſt: ob id aſtringi fluxio tũc debet, cùm vires deiiciuntur. Retentrix eorũdem facultas imbecilla, ab intemperie natiua, aut acquiſititia inſigni curatu difficilis.

Signa mẽſtruorum ſuperfluorũ. lib. 6. loc. aff. cap. 5.

Aph. 3. lib 5.

Quæ immodicè per vterum vacuantur, ſequitur fœdus color corporis, pedum mollis tumor, virium corporis proſtratio, appetentia cibi & coctio vitiata, & cętera ſymptomata omnem ſanguinis immodicam profuſionem per hæmorrhoidas, vel alium meatum ſequi ſolita: vt hydrops, conuulſio. Plethoram, aut ſolius ſanguinis copiam, præter totius, & vaſorum tumorem, oſtendunt præcedens victus ratio ſan-

1 *Signa cauſarum.* guinea, & ſanguinis in corpore redundantis ſigna alia, nobis in Simiotice fuſiùs ſcripta, vti & bilis alterutrius, & pituitæ cuiuſuis.

2 *Eroſio.* Apertum vas declarant vulnera, contuſiones, & quæ præceſſerunt ruptionis cauſæ. Eroſio autem mali eſt ſucci omnino ſoboles, vt pituitæ ſalſæ, bilis alterutrius præſer-

tim maligníoris,& magis retorridæ : quibus calor, grauecolentia, pus, & morſus, ac roſionis ſenſus comes ferè adeſt in particula ſentiente:& gingiuæ,ac labra pręſertim ſuperiora findi ſolent à vaporibus inde aſcendentibus. Ora immodicè patentia natura cum vteri corpore calido & laxo ferè coeunt: ſi acquiſititius eſt horum hiatus,aloë & ſimiliter calefacientia ſiccantia ſępe ſunt ſumpta,& admota,quæ menſes violétiùs eliciant.Si à fundo vteri fluit ſanguis,nigricat magis,quàm ſi à partibus ori ipſius vicinis. Et ſi magnum vas,aut parua plurima aperiantur,affatim erumpit ſanguis: ſi imbecilla eſt retētrix facultas guttatim,ſed continenter deſtillat, vti & ab eroſione paulatim fluit, & cum maximo dolore. Si per eclipſin ſolis aut lunæ fluant menſes, ſiſti non poſſunt Apuleio Platonico, neque ſi iam diu fluxerunt,quia vaſorum ora occalluerũt. id quod ſæpe accidit propter mulierum verecundiam,maximè ſi cacochymæ,aut potiùs cachectæ fuerint, ac etiam vetulæ & excrementoſæ: niſi ſæpe purgentur, & victu euchymo ſucci malignitatem emendent. 3 *Prognoſtica.*

Fluor menſium criticus,aut corpus plethoricum expurgans, non ſiſtendus donec ſit quantitate præter naturam: id quod mulier decolor, & ſe ipſa imbecillior declarat,& ſanguis iam vt initio tenuior, vt antè diximus. Vbi mulier decolor & imbecillior euadit, ob largum ſanguinis profluuium, primùm ſi vires adhuc valent, venam cubiti dextri,& cum vulgo etiam ſiniſtri internam ſecabis, paucúmq; ſanguinem vacuabis ſi multi ſanguinis eſt mulier, aut ſi vitioſus ſuccus eſt ſanguini miſtus.quem etiã poſteà purgabis medicamento idoneo,ſed aſtringente: vt bilem flauam, fumaria, tamar Indis, rhabarbaro modicè aſſo, myrobalanis citreis etiam parum aſſatis: pituitam verò cepulis. Quos humores ſanguinem ex tenuitate fluxilem magis reddentes, ſi facilè vomat mulier, purgantibus vomitoriis vacuare præſtiterit. His remediis plenitudinem & cacochymiam vacuabis, & ſanguinis impetum in contraria reuelles, præſertim ſi ſimul brachia fricabis, & vinculis dolorificis ligabis ab axillis (addit Aetius & inguinibus) exorſus, & cucurbitulas ſub mammis maximas affixeris,vel leues tantùm, vel etiam quorundam ſenten- *Curatio.* *Lib.16. cap.66. Aph.59 libr.5.& libr. 1. ad Glaucon. Lib.16. cap.56. Sauonarola, Libr. 16. cap.68.*

tia cum ſcarificatu. Illas Aetius dorſo, & ſub axillis affigit in fluxu rubro. Si denique apertis vaſis aſtringentia, emplaſtica, & ſi opus eſt, cauſtica adhibet maximè alimenta, ſed etiam medicamenta quæ communia ſunt omnis hæmorrhagiæ auxilia, poſt vacuationem ſanguinis ſi redundat, aut pituitæ liquidioris aut bilis tenuioris miſtæ ſanguini. Aër igitur ſit tēperatus, aut tepidus, ſi ab aquoſiore pituita ſanguis eſt tenuior aut fluentior, cæteráque victus ratio ſit modicè calida, ſed ſicca, craſſa, & glutinoſa cibaria cum modico cinamomo, mentha, vino craſſo, pontico vtatur. Si pallida aut flaua bilis tenuem reddit ſanguinem, aër cum ſumēdis aliis ſit frigidus. Phlebotomes, & ſcarificationis loco quidam purgatione & per cucurbitulas reuulſione, & alterātibus frigidis ſunt contenti. Ambabus autem cauſis (quę ſunt frequentiſsimæ) vtiliter ſumentur poſt idoneam totius vacuationem lac ignito chalybe, aut lapide vſtulatum, deinde coctum cum farina tritici, hordei, fabarum, orizæ, amyli: lens excorticata, cum aceto bis cocta, braſsica bis cocta, panis hordeaceus, mica panis poſca madefacta, oryza cum poſca, far lotum, pyra, cydonia, meſpila, ſorba corna, oxalis, portulaca, cymæ rubi iuri incoctæ: aſſa vtenda, ſed farta plantagine, portulaca, omphacio, vua, thus, aut oxyachantæ. Vitādum eſt vinum pręſertim tenue & generoſum, & maximè birioſo ſanguine. Nam craſſum ignito auro aliquoties vſtulatum, & aqua pluuia ferrata dilutū, in pituitoſo ſumitur, ídque magis cum vires ſunt imbecillæ. In vtroque, poſca tepida pota, & cum pane ipſa mandente ſalubris. Cibus & potus ſit parcior: imo ſi vires ferre poſsint, vnius aut alterius diei ieiunium imperandum, præſertim pituitoſo. Nā inedia picrocholis eſt aduerſiſsima, ob facultatis coctricis imbecillitatem in ventriculo & hepate, quę viſcera etiam admotis ſunt roboranda aſtringentibus: & ille, in pituitoſo profluuio calentibus modicè, hoc in bilioſo refrigerantibus. Ventriculi ſiquidem intemperies frigida, pituitæ, hæpatis & venarum calida, bilis ferè eſt cauſa. Vitentur etiam aromata, & maximè crocus, cæteráque calida tam actu quàm poteſtate, menſes præſertim & vrinas mouentia: quæ in pituitoſis menſibus malè quidam impe-

Sumēda. *Vitanda.* *Aetius lib. 16. cap. 66.* *Gale. lib. Meth.* *Alia vitanda.*

rant,ob ratione̅ in admouendis mox ſcribenda̅.Coitus,& reliquus vehemẽs animi & corporis motus, pręcipuè deſcenſus ſcalaru̅,& ſaltus,& tripudiu̅:quòd ſanguinem non modò mouent,ſed deorſum magis mouent. In pituitoſo tamen ſanguine paru̅ calentia ſumantur,& partes ſupernę exerceantur,& totius frictio etia̅ multa fiat, & ſudor moueatur,etia̅ bilioſo ſaluber,niſi mala alia afferrent quæ ſudore̅ promouent,ſomnus diuturnior & profundior,vtriq; eſt ſaluber.Omnia in ſputo ſanguinis,& hęmorrhoidu̅ fluxu immodico ſumi neceſſaria etia̅ huic immodicæ purgationi menſtruę,& fluxui muliebri rubro ſunt ſalubria.Medicamẽta aute̅ partim ſumẽda,& immittẽda vtero,partim admouẽda imo ventri,lu̅bis,ma̅mis,tum aſtringẽtia: & ea vel frigida,vel paru̅ calentia,tum emplaſtica ſunt vſu celebriora.Dipſacus,pla̅tago omnis cu̅ ſemine,portulaca,ſemperuiuu̅,ſyderitis,ſtratiotes,polygonum mas,ſolanu̅, hippuris,lentiſci,myrti,pyri,pruni,vlmi,quercus,rubi, caniſrubi folia, & ex his vt radicibus & fructibus ſequentibus ſuccus.Radix nympheæ,ſymphyti maioris recens,aut ſiccata,ſpodiu̅ Arabum, ſantala Malicoriu̅ Balauſtiu̅, roſa & eius ſemen,flos cydonioru̅ & cydonia,pyra acerba vel auſtera,dactyli, & ſimiles fructus.Nux cypreſsi,galla immatura,glans & eius calyculus, rhus ,ribes,oxyachanta,myrta, vua omphax, ſemen vuarum, ceratia, papauer etiam nigrum,hyoſcyamus,coriandrum ſiccum, acacia, hypociſtis,opium,lycium,ſapa,etiam vuæ acerbæ,ladanum, acetum etiam inſeſsibus miſcet Aëtius Thus, maſtiche, tragacantha etiam aſſa, gummi Arabicum, ſuccinum,caphura aridam myrrham ſupponit & propinat Aëtius in fluxu muliebri rubro. Cornu cerui vſtum & lotum, oſſa pedum veruecinorum vſta, lepuſculus vſtus,ſtercus aſini ſiccatum collo vteri inditum,coagulum hœdi,vel leporis,vel cerui, vel vituli drach.tribus cum decocto cydoniorum ſumptu̅, ſanguis draconis, bolus armena ſphragis Lemnia, piſſaſphaltum.i.mumia,lapis hæmatites,corallius, margaritæ, conchulæ à S.Iacobo exportari ſolitæ vſtæ,tritę,potę cum decocto aſtringente: antimonium, pompholyx, alumen quoque etiam ſciſsille, gypſum, chalcitis, chalcanthum, auripigmentum, charta vſta, vbi putredo vterum obſidet.

Sauonarola.

In pituitoſo ſanguine ſumẽda, & facienda.

Medicamenta.

Libr. 6. cap. 68.

Libr. 16. cap. 68.

Auicen.

Quæ ſubſtātiæ proprietate menſes ſiſtunt. Alia etiā calidiora, ſubſtantiæ tamen proprietate menſes etiā diuturnos ſiſtere plurimis ſunt probata: vt drachma vna ſpicæ Indicę, vel ſeminis pæonię grana rubra duodecim, vel ſulphuris, vel corticis ouorum vſti, vel picis nauiū, vel ſtercoris aſini, vel cineris ſtercoris caprarū cū vino vſtulato: vel aqua plātaginis, aut pluuia tribus matutinis à ieiuna muliere ſumpta. Puluis dipſaci cū ouo ſorbili ſumptus, ſuccus porri potus à ieiuna, vel ſcoriæ ferri tenuiſsimè tritæ, aceto & aqua roſarū horis 24. maceratæ, igni ſiccatæ, ſcruptula duo ſterilibus tantùm danda, quia fœcundis ſteriles facit. Vnguis odoratus per ſe ſuffitus, & coriorum ſegmenta cum gallis ſuffita per infundibulum, aut ſedem perforatam. Sabinam autem, & calaminthen, & enulam cū Sauonarola ne ſume, niſi pauca frigidis multis miſta. Ex his quoque medicamentis ſimplicibus compoſita tam ſumenda à ieiuna, & hora ſomni ſine cœna, vt condita, ſapæ, ſyrupi, electaria ſolida, & mollia, apozemata, catapotia, trochiſci, pulueres, quàm admouenda, vel vtero immittenda, olea, vnguenta, cerata, emplaſtra, cataplaſmata, balnea, fomenta, ſuffitus, peſsi, glandes. Sic ieiunis dantur ſyrupi roſarum, granatorum, cydoniorum, myrtinus cum aqua plantaginis aut pluuia, aut fontana aliquoties vſtulata, conſerua roſarum antiqua, diacodium diacydonium ſine ſpeciebus ſaccharatum, & quæ alia earundem virium leges in libro Meſuæ de Antidotis: qualia ſunt eiuſdem catapotia de bdellio triplicia, & Philonij Perſici ſcruptulum vnum, cum vino, trochiſei oxyachantæ, ſigilli lemnij, & vulgaris electri, ſpodij coralli ſumpti cum vino vſtulato, vel vino granatorum, vel aqua decoctionis alicuius prædictorum aſtringentium, aut ex his deſtillata, cui hæmatites confricetur donec rubeat: omnem enim hæmorrhagiam ſiſtit, vti & eius puluis molliſsimus, prædictis inſperſus. Potes ex iiſdem opiati medicamenti formam & conſiſtentiam fingere, & electarij ſolidi & catapotiorum, vt hæc horis duabus ante cibum & cœnam ſumātur. Muccago quoque ex gummi Arabico & tragachanto cum aqua plantaginis extracta ad vncias quatuor, cùm pari menſura ſucci plantaginis miſta, & partim cum ſaccharo roſato pota, partim vtero temperata per metrenchytan, remediū

Aetius libr. 16. cap. 66.

Sauonarola.

Compoſita ſumenda.

Catapotia Meſuæ.

Ex libro experimētorum Galeno tributo citant.

vteri affectibus omnium præſtantiſsimum, iniecta præter cætera efficax à plurimis eſt perſæpe probata. Vidimus quatuor diebus è vulua profluere ſanguinem, nec potuiſſe vllo remedio ſiſti, præterquàm ſucco plantaginis ad cyathum vnum iniecto tandem die quarto. Et porrò id medicamentum, ad ea quæ ex eroſione excitantur ſanguinis profluuia vtiliſsimum. Rhei Pontici decoctum, aut ipſum tritum, & potioni inſperſum, vel corallij drachmas duas, vel lotiramenta, aut ipſorum decoctum, poſt Galenum cōmendat Aëtius: & ſpongiam pice liquida irrigatam, in olla vſtam, tritam, potam, & vtero iniectam: & vinum dulce in cortice mali granati coctum, colatum, iniectum, lac aſinæ in paſcuis nutritæ, cremor chondri, aut ptiſſanæ, ſyrupus roſarum ſiccarum, oleum roſaceum, iniecta per ſe vel inuicem miſta, præſertim cùm fluor cùm dolore eſt. Vnguentum Comitiſſæ vulgò dictum, ſolùm lumbis, & pectini admotum, ſæpe menſes ſiſtit, poſtquàm totius eſt habita ratio: vt etiam cœptum fieri aborſum cohibere ſufficiat. Fuligo, vel raſura fundi cacabi, vel gypſum vſtum cū oleo myrteo, vel albuminibus, vel ſucco vrticę (quam Grecam vocant) vel muccagine ſeminis pſyllij cum ſucco verbaſci extracta, pauco aceto, & pilis leporis adiectis, ſalubriter quoque admoueri imo ventri prædicat vulgus medicorum, & mãmis chelidonium tritum, aut pannos aceto acri merſos. Qua verò ratione ex iiſdem peſsi, glandes ſuffitus, fotus, inſeſſus fiant, ex ſuppreſsis menſibus repete: quanquàm huic affectui hæc quatenus calent actu, ſuſpecta ſunt, & vitanda potiùs, quàm vtenda. Nam calidū vſu crebro ſanguinis profluuium affert, & refrigerata ſunt calfacienda, præterquā quibus ſanguis fluit, aut fluxurus eſt. Hæc igitur aut remiſsè tepida ſint, aut frigida, ſi adhibebuntur: & ex aqua aut pluuia aut fabrorum aut alia aliquoties vſtulata. Inſidebit autem hora vna ieiuna, & ſub cœnam. Tibias quoque frigidæ ad femora vſque impoſuiſſe multas iuuit, præſertim canoſas: multò magis ſi aqua ſit qualiter prædixi, & cui aſtringentia ſint incocta. Eadem merſus pannus lumbis, pectini, feminibus, muliebribus identidem appoſitus.

Gal. li. 5. Meth. & li. 6. Simpl. in arno gloſſa. & Aetius libro 16. cap. 66.

Aph. 16. lib. 5.

Aph. 19 lib. 5.

Ab eroſo vteri vaſe fluunt menſes.

Si ab eroſo vteri vaſe immoderatiùs fluūt menſes, ſecta

priùs vena, tergeantur vlcera hydromelite, & aloe in vterum iniecta. Deinde iniiciãtur aſtringentia primùm clementiora, vt galla vſta aceto extincta, trochiſci prædicti, & ſi opus eſt, chalciti vel chalchanto: ſed eorum vi per hydromeli, & aſtringentium decoctum remiſſa. Si verò ſanguis aut humores ei miſti, priùs per alios meatus, vt nares hæmorrhoidas, vrinas, ſudores, cutis, poſtulas vacuari ſoliti, nunc in corpore retenti & redundantes violentiùs per vterum ruunt, ſecta priùs vena, & ſi cacochymia quoque adeſt, facta purgatione, ad conſuetos vacuationi meatus ſanguinis impetum reuelle, impoſitis quæ ſanguinẽ naribus, aut venis hæmorrhoidibus effundunt: niſi quòd hæ ſunt verendæ, quia deorſum ferunt quomodo vretica. Hydrotica autem ſanguinem commouent, & ad fluxum præparant. Si à retentricis vaſorum imbecillitate, eam robora vſu eorum quæ intemperiem imbecillitatis authorẽ corrigunt. Sanguinem ſupprimentia non pauca remedia ſcripta ſunt in hæmorrhagia per nares, ex pulmone aut thorace per vrinas, per ſedẽ in dyſenteria. Eſt præterea fluxus muliebris dictus, id eſt, diuturna & nonnullis cõtinua aliis per interualla ſuperueniẽs per vterũ deſtillatio, ferè indolens, vlcerato autẽ iã vtero, dolorifica, alioqui vtero haudquaquam affecto, ſed expurgata per ipſum, vt interdũ per renes vniuerſi corporis redundantia. Diuerſus hic eſt à mẽſtrua purgatione, quòd in hac ſanguis ferè ſincerus per dies paucos quantus eſt vacuandus erũpit: in fluxu autem iſto corruptus ſanguis nũc rubet, eſtq; ipſius ſanguinis ſanies, nũc albus, cremori ptiſſanę ſimilis, à ſanguine pituitoſo excolatus, qualis eſt ſæpius. Nã in fluxus potiſsimum accidit mulieri laxis carnibus & pituitoſæ (vndè albos flores vulgus vocat) nũc à bile amara palleſcit, ſæpe à ſeroſo excremento liquidus & aquoſus eſt. Is igitur vbi exquiſitè eſt coloratus, humorẽ redundantẽ colore facilè prodit. Si obſcurè eſt tinctus, linteo excipiatur, ſiccetur, aqua pura lauetur, calor maculæ in linteo relictus humorẽ peccantem indicat, vt in menſtruis diximus ex Hippocrate. Quod ſi purus ſanguis fuerit, qualis ex diſſecta vel rupta vena, profluit, obſerua diligenter an ſit vteri eroſio in ceruice ipſius potiùs quàm alia eius parte magna ex parte aduenicns:

Gal. li. 5. Meth.

Libro 6. ſympto. et lib. 6. loc. aff. cap. 5.

Aetius lib. 16. cap. 67.

Differentia fluxus mulieb.

Libro 6. loc. affec.

Libro 6. loc. affec. cap. 5.

hæcque per ſaniem,& tactum digiti cognoſcitur, quæ alibi eſt,per ſaniem tantùm. Falſum verò eſt, menſes à venis colli vteri fluere, hunc verò fluxum à venis ad fundum vteri, cum per vtraſque ambo fieri poſsint. Albus hic fluxus fit ab imbecilla coctione vẽtriculi, & corporis totius:ex mœrore, vel vſu pituitoſorum ciborum. Flauus, ab intemperie calida hepatis, & venarum etiam vteri, Inferre ſolet hic fluxus imbecillitatẽ, decolorationem, proſtratam appetentiam, emaciationem, implacatum mœrorem pedum tumorem, os vteri aperit & relaxat, & vterum vſq; ad muliebre pudendum ſæpe præcipitant. Idem ſi florenti ætati ruber, declinanti albus cõtigerit, facilè curatur, quia talis his ætatibus eſt familiaris, aliàs ægrius ſanatur. Nulla mulieris moleſtia affluit frequẽter, niſi quòd viris,& ſibi, hoc pudendorum madore, perpetuò diſplicet. Nõ raro autẽ ex putredine in corpore, aut vtero, vel ex miſta bile flaua, aut ſeroſo excremento acrimoniã acquirit,& partes vteri vrit,& vlcerat,& tandem doloris impatientia & atrophia enecat. Eſt poſtremò etiã ob aliquem vteri affectũ aliud ex vtero deprauatũ profluuium. Vtrũque conceptum impedit:quia ſemen vel corrũpit, vel lubricãdo elabi compellit. Illud autem muliebre profluuiũ, intacto vtero, ſed adhibitis vniuerſo corpori remediis, ſanauimus: victu ſcilicet tenui & ſiccante,& vacuatione totius, per phlebotomen,& purgationẽ. In fluxu enim muliebri rubro ſanguinem primũ mitte, ſecta cubiti dextra vena interna: vel cũ Aëtio, frontis, aut nariũ, aut ſcapularũ, partitaq; vacuatione, paulatim ſed diutiùs reuelle, præſertim cũ hæc fluxus differentia in iuuentutem frequentiùs incidat, auxilia reuulſoria cætera in mẽſibus ſuperfluis dicta, adhibet. Antequã totius vacuationẽ, ſi repellentibus topicis materiam regeris in hepar quidẽ, hydropen, aut phlegmonẽ:in neruos verò aut caput, aut ventriculum, harum partium affectus prauos excitat. Poſt ipſam verò, repellentia, remedia in mẽſibus immoderatis ſcripta, ſume, admoue pectini coxis, lumbis, immitte vtero, vel ſaltẽ vteri collo, peſsis, metrenchyta. Sic mulierem colloca in lecto non plumaceo, vt corpus vteri ſit ſublimius, crura inuicem complicanda, & vterum verſus flectenda. Victus ſit multùm tenuis &

Sauonarolæ lapſus.

Cauſæ albi fluxus.

Signa.

Libro 6. ſympto.

Curatio.

Libro 6. loc. affec. cap. 5.

Victus.

ſiccans, atque aſtringens: bibat aquam ferratam, per ſe, aut cum ſyrupo cydoniorum, granatorum, ſi vires multum imbecillæ, paucum vinum craſſum, auſterum, edat pyra auſtera, pruna, & cætera in fluxu menſtruo imperata. Si verò à pituita, vel bile, vel ſero ſanguinis fiat hic fluxus, purgetur aliquoties medicamentis phlegmagogis, cholagogis, hydragogis, quiſque ſcilicet humor ſibi familiaribus. Vel ſi purgari nolit, alienorum excretioni per vterum tempus aliquod permitte, & interim victu vtere tenui & ſiccante, qualis etiam poſt purgationes neceſſarius eſt: calidus in pituitoſo fluxu, frigidus aut temperatus in bilioſo. Reliquiæ per cutim digerantur frictione, exercitatione per geſtationem, vocem, ambulationem Aëtius: aquæ ſalſæ aluminoſæ vel potiùs ſulphuroſæ, bituminoſæ balneo, ſuffitu ex decocto in aqua pluuia, aut fabrorum, aut ferrata, herbarum calentium & aromaticarum magis in pituitoſo, minùs in bilioſo fluxu: iniectis balneo lapidibus ignitis, pòſt in lecto iterum ſudet, repetatur ſæpe. Corpus item illinc oleo cui incoxeris enulam, pyrethrum, piper, ſchænanthum in pituitoſo: chamæmelum, melitorum, in bilioſo. Ventriculum, hepar, cerebrum robora ſumptis & admotis his quæ ipſorum intemperiem, vel calidam in bilioſo, vel frigidam in pituitoſo fluxu emendent, quorum ille hepati, hic ventriculo & cerebro ferè acceptus refertur. Vtatur etiam diebus aliquot cornu cerui vſto cum acacia, & diatragacantho, ex vino. Loti ramenta idem pollẽt Galeno, & decoctum corticis eiuſdem Aëtio, & eidem ipſi, corallij, vel ſeminum vuæ drachma vna, cùm vino nigro, & leporis hædiue coagulum ad erui quantitatem poſca dilutum. In vterum autem iniiciantur quæ humores putredine, vel miſta bile acres, aut etiam frigiditate inſigni vnitatem diuellentes mulceant, tergeant, abluant: vt lac quoduis etiam amylo incocto incraſſatum, hydromeli, cremor alicæ, orizæ, fœnigræci ſuccus: additis primùm quæ parũ aſtringant, vt thure, manna thuris, aloë lota, abſinthio põtico: & in pituitoſo etiam myrrha pauca, præſertim ſi vlcerum vteri putrium eſt ſuſpitio. Aut ſi valenter aſtringentia, vt acacia, hypociſthis, galla, balauſtiũ, malicorium addere vis, parua portione miſceantur aliis multis, & largioribus.

Fluxus à pituita curatio.

In vterũ iniiciẽda.

ribus.Miſceri etiam poteſt oleum roſaceum, lentiſcinum, maſtichinum,ænanthinum. Acetum vtero,& neruoſis partibus,Hippocrate teſte,noxium, cùm Aëtio libro 16. cap. 69.non miſcuerim: ſed potiùs vinum nigrum, auſterum. Nec tetrapharmacum roſaceo dilutum cum eodem iniecerim,vbi quæ effluunt perquàm fœtida ſunt.Nam putredinem illam ſignificant,& forſam cum vlcere: quorum vtrique tetrapharmacum ex calidis humidis miſtum eſt aduerſiſsimum,ſi Galeno, & veritati credimus. Sumantur cremor alicæ,aut tritici,aut hordei, aut lac cũ mica panis, vel amylo coctione craſſatum:& hæc non liquida ſed corpulenta magis,niſi pituita ſit craſsior:qualis quę ſchirrhos albos facere conſueuit,& qualis eſt ferè albumini oui cõſiſtentia,colore, viribus ſimilis: quàm ob id albumineam appello.

Acetum nocet. Lib de ratione vic.acuto rum.

Sumēda.

Galenus cum Praxagora vitream vocauit,quòd vitro ſimilis ſit,non perpetuò,ſed cùm fuſum eſt,quando eſt cauſticum: cùm pituita hæc ſit omnium quæ in corpore ſunt etiam calido,frigidiſsima.Carnibus vtantur auium montanarum,& animalium agreſtium,& aliis ſiccantibus aſsis magis,quàm elixis.

Vterina ſuffocatio vnde. Practici.

ὑστερικὴ πνῖξις,id eſt,vterina ſuffocatio,ſeu ἀπνόια,id eſt,ſpirationis ablatio ab vtero ceu radice prouenien s, ob ſeminis,vel menſium retentionem,& corruptionem. Addunt Practici vteri abſceſſum,& putrentes in vtero albos, & alios prauos humores, & ab his fumos & flatulentos vapores,hanc excitare.Dum enim mulier præcipuè iuuenis, & ſalax,& carnoſa, & probè nutrita, multique ſanguinis & ſeminis,vel monialis eſt,vel ſponte ſua continens,vel marito parum mulieroſo nupta,vel marito multùm ſalaci vidua,veneris appetitu tentatur,irritata viri alicuius conſpectu,colloquio impudico,oſculo,mammarum aut muliebrium contactu,etiam per ſomnium repræſentatis,ſemen in vterum emittit largum, quod vel in molam abit(de qua poſteà)vel ibi,aut circa teſtes corruptum, vapores quoſdã venenoſo in cor & cerebrum emittit:à quibus ſymptomata excitantur ſæuiſsima,vt in morſis à carne rabido,vel animali venenoſo.Qualis putredo, ſi ſuppreſsis mẽſibus aduenit,partes illas principes viroſo vapore ſimiliter affici-

et,vt in epilepſiis quibuſdam accidit. Sed ad hanc noxam vniuerſo corpori per vapores huiuſmodi inferendam ſeminis, quàm menſium vis eſt multò maior. Ob id viduis vel ſolis,vel magna ex parte accidit hæc affectio, præſertim quæ,dum nuptæ erant, probè purgabantur, virorum concubitu vti gaudebant,liberos pariebantq́: nunc his priuatæ,menſes vel ſemen corrumpunt,præſertim ſi naturaliter multo ſemine abundant, & vitioſis humoribus ſuapte natura plenæ ſunt,& in otio educatæ, & libidini multæ indulſerunt,nunc de repente continere cœperunt. Adhæc viduis quibuſdam quantum priùs, aut paulò minùs purgatis, hæc ſuffocatio vaporoſa accidit,nuptis mẽſes ſuppreſſos habentibus non admodum accidit. Vnde manifeſtum eſt ſemen retentum vitiatumque,quàm menſes ſuppreſſos & corruptos maiorẽ vim habere ad hoc ſymptoma in corporibus affici idoneis excitandum per vaporem: per vteri verò inclinationem,errorem,extẽſionem, peruerſionem, contrà. In hac enim vterus vel ſurſum,vel ad latera quęuis retrahitur, ob vaſorum ad ipſum peruenientium plenitudinem,& ſuſpenſionem. Repleta enim vaſa,vt cætera omnia mollia,in latum & profundum extenduntur, ſed breuiora fiunt: ob id ad originem ſuam venam cauam, & arteriam magnam magis retrahuntur, dum ſanguine menſtruo replentur, ad vterum quidem per vaſa ipſi connexa tendẽte,ſed ingredi prohibito: aut quia craſsior eſt, quàm vt per ora vaſorum poſsit penetrare, aut quia ora illa ſunt clauſa, aut propter etiam cauſam in ſuppreſsis menſibus conſcriptam. Igitur in vaſis cumulatus ſanguis ea extẽdit: vaſa autem per tenſionem,& repletionem breuiata, vterũ ad ſe retrahunt: idque vel æqualiter,tunc vterus rectà ſurſum, ventriculum & diaphragma verſus aſcendere videtur: vel inæqualiter, tunc antè,vel retrò, vel in dextrum, vel ſiniſtrum, ad partem ſcilicet vehementius trahentem inclinat vterus. Hæc autem vteri retractio ſurſum,vt reſpirationem crebram magis efficere poſsit, quemadmodum cibo,potu,aliáve materia plenior ventriculus,& fœtu grãdiore diſtentus iam vterus,& aſcite,aut tympania tumens venter totus: tamẽ nullum horum reſpirationem repentè tollere poteſt, nec hyſterica alia ſymptomata excitare v-

Suffocatio ab vtero quibus potiſsimũ accidat.

Semen retentũ & vitiatum.

Vteri peruerſionis, & retractionis cauſæ.

terus, præſertim cum perexiguum id ſit quod aſcendere videtur, ac multò infra ventriculi fundum, tantum abeſt vt diaphragma attingat: quamuis etiam fauces, & partes cęteras, à diſtracto vtero, vel elato vapore dolentes, vterum aſcendere falſò dicant mulieres: & quædam, ceu bolo quodam gulam obſtruente, ſe ſtrangulari. Vteri igitur peruerſiones ſuppreſſos menſes ſequuntur, ob plenitudinem, vaſa, & per hæc vterum retrahentem.

Quæ verò noxæ viduas citra vteri peruerſionem, aut menſium ſuppreſsionem moleſtare ſolent, ob retentum ſemen magis euenire putantur. Cæterùm pro quantitatis & qualitatis tum menſtruorum, tum ſeminis ratione, aliâs aliæ ſymptomatum ſpecies oriri ſolent. Si enim cauſa noxia eſt frigida, vniuerſum corpus adeò refrigerat, vt reſpiratio, & pulſus arteriarum ſenſu deprehendi nequeat. Si craſſa eſt, vel acris, conuulſionem excitat: ſi melancholica mœrorem: animi verò deliquia ob acceſsionum vehementiam, & maximas refrigerationes, & oris ventriculi vitia. Quid, quod morbus hic, flatuoſa refrigeratio putatur? quòd ſemen in vterum effuſum refrigeretur, cerebroque & cordi frigiditatem, vbi impertitum eſt, prædicta inferant ſymptomata: hyeme & autumno magis, vel vtero per tempus purgationis menſtruæ, aut per difficilem aborſum refrigerato, vel cum ſanguinis mẽſtrui eruptio de repente ſuppreſſa eſt. Iuuenes autẽ maximè, & ſalaces, & ſteriles præſertim per medicamenta redditæ, huic malo ſunt obnoxiæ. Ex quibus perſpicuum eſt, vterum primariò affectum, ſympathia ſtomachum, cor, hepar, cerebrum, afficere. Addit Aëtius ſępe ventriculi repletionem vtero affectũ hunc communicare, interdum hepatis, lieniſúe cauſa retrahi vaſa, quibus vterus ſuſpenditur. *Lib. 17. cap. 70.*

Impendentem ab vtero ſuffocationem oſtendunt ſymptomata eadem quæ præſentem, ſed leuiora: vt reſpiratio, & pulſus difficilis, cordis palpitatio. Dolor capitis ſæpe cum rubore labiorum, faciei, & oculorum, qui etiam interdum ſic clauduntur, vt aperiri nequeant, interdum triſtis eſt aſpectus, interdum ſcotoma, & vertigo, à vapore putri in cerebrum elato & ſpiritum viſorium, & ſæpe animalem reliquum perturbante: vnde & delirium le- *Signa & ſymptomata ex Gal. li. 6. loc. aff. cap. 5. & Practic.*

ue nunc apprehenſionis, nunc ratiocinationis, nunc v-triuſque, per quod ſecum dicenda tacenda loquitur: interdum ſtupida, & velut attonita ſtupet. Caros abſolutus, Surda eſt ac mutata, vt altè vocanti non reſpondeat. Interdum audit, & intelligit, ſed reſpondere nequit. Præſentit aliquando mulier quidpiam ab imo ventre etiam multùm dolente ad os ventriculi aſcendere. Vterus multis dolet, ac tumet, & hæ erigi non poſſunt, ſed curuatæ in ventrem cubant indolentiùs, manu ventri affixa, vteri quem putant aſcenſum prohibere conantur. Sitis interdum, à putri menſium aut ſpermatis vapore ſurſum elato. Crura cæteris partibus imbecilliora labant, quia à cerebro & corde longiùs abſunt, & parti primariò affectæ ſunt propinquiora. Corpus fit pigrum ad actiones, & omnes motus voluntarios, decolor, & pallidum, aut flauum. Quæ omnia augentur iam ſuffocata muliere, vt contractis antrorſum cruribus in ſpinam ſæpe cadat, mortuæque ſit ſimilis: nam pleriſque ſenſus omnis & motus perit, & pulſus tam eſt paruus & obſcurus, vt non ſentiatur. Non tamen mortuæ ſunt omnes, quamuis reſpiratio à vita inſeparabilis actio, nulla nobis appareat admouentibus ori, & naribus ſpeculum terſum benè, ac perpolitum, quòd expirationis vapor craſſus in reſpirante velut obnubit, & maculat, nota vitæ certiſsima, vel carptæ & pexæ lanæ flocculos, aut pennam molliſsimam, quæ motu reſpirationem eius teſtentur, modò aſsidentium expiratio hæc mouens tibi non imponat, vt cyathus aqua plenus ori ventriculi impoſitus. Calorem enim habent exiguum in mediis partibus corporis relictũ, cuius beneficio ſeruantur. Hic autẽ calor internus, quia paucus reſpiratione thoracis, pulmonis actione ad ſui cuſtodiã, id eſt, refrigerationẽ, ventilationem, nutritionem, non admodum eget: quomodo neq; in animalibus frigidis hyeme latentibus, ſed tranſpiratione cordis & arteriarum actione ſeruata abundè fouetur: vt per hunc vita exiſtat, nulla reſpiratione per os apparente. Hæc enim propter affectum corpus vniuerſum refrigeratum, aut perit omnino, aut tam exigua eſt, vt ſenſum omnẽ fugiat. Plurimæ tamen non ſolùm mortuæ videntur, ſed,

Ollis dura quies oculos, & ferreus vrget

Somnus,in æternam clauduntur lumina noctem,vt ait poëta:tamen quædam triduo mortuis ſimiles reuixerunt, ob id ante triduum non ſepeliantur. Cùm autem clemen tior eſt huiuſmodi ſuffocatio (multæ enim ſunt eius diffe rentiæ,pro cauſæ efficientis differentia, & magnitudine) omnia hæc ſymptomata ſunt mitiora:quin & horum quædam deſinunt,& noua quædam accedunt. Quædam enim ſentiunt & mouentur,& integrè ratiocinantur, ſed animi defectione & reſpiratione laborant:alię mouentur quidẽ, ſed inuitæ,& epilepticorum more,brachia & crura cõtrahunt, dentibus ſtrident conuulſis temporalibus muſculis, neruorúmque diſtentione vexãtur. Aliæ ſummo caro,hoc eſt,ſopore profundiſsimo prehenduntur. Cauſis verò mali huius ſolutis corpus firmari,malæ rubere, maxillæ aperiri,oculi attolli incipiunt, & pleriſque humor aliquis ex vtero effluit,quibuſdam etiam craſſum, plurimúmq; ſemẽ cum labore & voluptate, quaſi per coitum foras excernitur,titillatis preſertim obſtetricum digito in vteri collum cum odoratis & relaxantibus immiſſo: inteſtina immurmurãt,vterus paulatim laxatur.poſtremò ægra mulier exurgit,intelligit,ſentit,mouetur. Si ſuppreſsis mẽſibus, vel odore iucundo attractus, vel flatibus turgens, aut odore infrà tetro & ingrato impulſus, ſurſum aſcendit vterus, ídque multùm, ſymptomata ſunt ſuffocationis proxima, ſuſpirium,vertigo,ſcotoma,capitis dolor, cibi faſtidium, nauſea,ructus, inteſtinorum crepitus, præſertim ſi flatus eſt cauſa. Grauitas quoque & compreſsio,tanquã à rotundo aliquo corpore,ſupra vmbilicum ſentitur.

ſigna cauſarum ſolutarum.

Vteri aſcenſus.

Gauerius in præcipitatione.

Si in latus peruertitur anticum,poſticum,dextrum,ſiniſtrum,grauantur,dolent,tument vel ilia,vel pecten & veſica,vel inteſtinum rectum, quorſum ſcilicet vterus vergit. Túncque os vteri ſępe adeo peruertitur,vt ſi coëat mulier, ſperma vterum ingredi nequeat, quia os vteri recto ſitu collum vteri non excipit,quod digito obſtetrix facilè deprehendit. A ſemine retento & corrupto malum hoc fieri cognoſces, ſi ſymptomata hæc ſint tum grauia, tum repẽtina magis,hoc eſt,ſi repẽtè dyſpnœa, & mox apnœa prehendant, crura ſurſum contrahat, aliquid ab vtero ad vẽtriculi os attolli præſentiat. Adhęc ſi mulier eſt vitioſa,

Peruerſio vteri.

Idem Ibidem.

Signa cauſarum.

ſed iam diu continens:aut virgo quidem, ſed veneris appetens,& corpulenta,multi ſanguinis, victus ratione calida humida,flatulenta vtens,idque in otio, & cum veneris irritamentis,ac cætera priùs dicta concurrant,& menſes non ſint ſuppreſsi.

Quando à menſibus retentis.

A menſibus autem retentis eſſe hoc ſymptoma cognoſces,quando ſunt leuiora, menſes præter conſuetudinem ſuppreſsi, perſeuerante victus ratione omnino eadem, mammæ tumentes lacte ex ſanguine in ipſas regurgitante,corpus totum graue, oculorum, colli, & partium aliarũ dolores.Licet rarò à menſibus retentis & corruptis hyſterica hæc ſymptomata fiant præſertim inſignia.Si autem menſes hi ſint melancholici, mœror & timor præpollent: ſi pituitoſi,corporis pigrities,albedo,multum ſputum,ſymptomata minùs vehementia:ſi bilioſi,vehementiſsima, & motus promptior.Suffocatio ab vtero ſimilis epilepſiæ, & apoplexiæ, & lethargo: quia hi quatuor affectus repente prehendunt: ſed epileptica mulier rarò recordatur eorum quæ illi acciderunt,non audit, non intelligit, habet ferè, præſertim cum valens eſt epilepſia, ſpumam in ore:menſes non habet ſuppreſſos,& coitu crebro offenditur: nihil ab vtero ad os ventriculi tolli præſentit,ſed indidem, vel aliis partibus ad cerebrũ,ſi per cõſenſum eſt, & alia habet ſigna epilepſiæ propria: apoplectica ſine reſpiratione eſt, ſi fortis eſt apoplexia,& ſine reliquo motu,& ſenſu,& gemitu:lethargica ſemper cũ febre eſt lenta, vna tantùm capitis parte dolet,in qua ſcilicet tumor eſt:pulſu eſt magno vndoſo,præfocata raro & conuulſorio:ſuffocata autem ab vtero ſæpe vocantes audit,& reſpondet,quando malũ ſcilicet mitius eſt,quando & recordatur,& ſæpe aliquid retinet ſpirationis ac febri caret,niſi vteri phlegmone ſymptomatibus propriis manifeſta affuerit,& cætera ſigna his cõtraria ferè habet.Præter hæc,ſuppreſsi menſes,aut excerni ſolitũ,vel incitatũ ſemen,retentum eſt:eſtque in ea crebrò ſpaſmus,lipothymia,imo & ſyncope. Suffocatæ ab vtero multæ in acceſsione vehementi & longa moriuntur, in contraria euadunt.An verò viuant, notis antè ſcriptis deprehendes. Morituram verò ſpuma in ore, & longa, & multis ac magnis & diuturnis ſymptomatibus dictis, ma-

Vterina ſuffocatio quare ſimilis epilepſiæ, lethargo.

Epileptica mulier.

Apoplectica.

Lethargica.

Suffocata ab vtero.

ligna acceſsio prænunciat,contraria reualituram. Suffocatio vterina ſeminalis eſt tantò acutior, & periculoſior quàm menſtrua,quantò ſemen prolificum eſt tenuius, ac in generatione actuoſius,& efficacius ipſo ſanguine menſtruo. Suffocatæ ab vtero ſi coëant, promptè concipiunt. *Prognoſtica.* Quæ viris accidunt ſymptomata ex retento ſemine & corrupto,rariora ſunt,& multò mitiora,quàm mulieri: quòd *Virorum ſympt. ex ſemine retento.* illi labore corruptionis magnam partem diſsipant. Grauidæ licet diu menſes ſupprimantur, tamen ſymptomata hæc nunquam aut raro aduehunt: quòd horum parte puriore fœtus in vtero nutritur,reliquũ craſsius in vaſis vterum pertinentibus ad ſecundarum in partu expulſionem *Gal. li. 6. loc. aff. cap. 5.* ſeruatur integrum,aut non ita corruptum,niſi aliunde, vt ex febre,magna putredinis occaſio acceſſerit. Suffocatio à *Suffocatio à pituita putri.* pituita putri grandæuis, & menſium ac ſeminis annos egreſsis,vt ſexagenariis,ſeptuagenariis,eſt familiaris:& iuuenibus victu prauo,vt potu largo & intempeſtiuo aquæ, vini,eſu fructuum crudorum vtentibus:in híſque vel in capitis dolorem duorum,trium,aut quatuor dierum,vel cynanchen,vel peripneumoniam,vel ſpinæ,vel genu tumorem,magna ex parte degenerat.

Suffocatio ab vtero,quia ſymptoma eſt graue & periculoſum,ei,etiam neglecta in præſens cauſa ipſius, eſt ſuccurrendum. *Curatio ſuffoc. ab vtero.* Mulier igitur ſpina recta collocetur, vt facilius ſpiret,laquei pectoris & ventris ſoluantur, voce alta *Situs.* nomen eius ad aures inclametur, pili temporum conuellantur,manus & pedes primùm ſurſum, pòſt in medio & imo vinculis dolorificis viaciantur, & ſimul pannis aſperis,ob id dolorifica & calore valentiùs reuellentibus fricentur aſperiùs, *Frictio.* etiam cum ſale & aceto acerrimo:plantis *Illitus.* illine oleum laurinum,aut nardinũ. Cucurbitula leuis pectini,inguini,internæ coxæ:ſuræ affigatur, & poſt acceſſionem,internæ coxæ cum ſcarificatu. *Cucurbitula.* Si autẽ in latus alterum inclinet vterus,oppoſito inguini, & femini etiã leuis applicetur. Suffiatur per infundibulum vterus, caſsia, cinamomo,amomo,calamo aromatico,xylaloë, pipere, caryophyllis,ladano,opo Cyrenaico (Benioin vocant) thymo, lauendula, calaminthe, arthemiſia, pulegio, ambra, moſcho, alipta moſchata, gallia moſchata, & ſimiliter *Suffitus.*

ſuaueolentibus aromatis, quæ vterum deorſum alliciant, mulieri diligenter circuntectæ, ne horum ſuaueolentia nares attingat, fœdis odoribus (vt mox audies) ſuffiendas. In ſedem, & potiùs in vterum. metrenchyta immitte decoctum calaminthes, arthemiſiæ, & ſimilium flatus diſcutientium, & vaporem à ſemine venenoſum: balanum, aut peſſum ex ladano, zingibere, theriaca, mithridatio, gallia moſchata & ſimilibus, collo vteri immitte ſi corrupta eſt: ſi autem virgo eſt, ſedi aut potiùs collo veſicæ vt vires eorum vtero inter hæc duo cõſiſtenti tradantur: aut ſi nubilis eſt, nec monialis, nubat. Nam omnia hæc remedia vincit mariti concubitus, quod prope vnicum eſt perfugium, ſi grauida (vt ſæpe fit) ſuffocetur ab vtero, huic enim, vt cæteris, remedium id & præſentiſsimum eſt, & tutiſsimum. reliquis enim abortionis metu, cum præmeditatione multa vtendum eſt. Obſtetrix quoque indicem, & medium digitum oleo nardino, moſchatellino, de ſpica, lilij compoſito, maioranæ, & cæteris odoratis illitum, aſpergat dictorum aromatum puluere, vel hoc priùs cum his oleis probè permiſto in vnguenti cõſiſtentiam, inunctum digitũ in collum vteri penitiſsimè immittat, ſi corrupta eſt, ac fricando titillet id collum, & vteri os & partes vicinas: & foueat manu pannis ex decocto præcedenti calentibus, vt ſemen corruptum, vel alius humor venenoſus malorum cauſa effluat, quo vacuato vterus deſcendat, & à ſuffocatione mox mulier reualeſcat. Moſchi ſcrupuli duo, galliæ moſchatæ drachma vna cum oleo liliorũ miſta, collo vteri efficaciter illinuntur. Sumat ſi fieri poteſt cum mulſa, vino, aceto ſcillite, aniſmum ariſtolochiam, artemiſiam, aſarum, agaricum, bethonicam, crocum, dictamnum, pæoniæ ſemina quindecim rubra aut nigra (quod eſt quorundam ſecretum remedium) pulegium, rubiam, amygdalas amaras, ipſarum oleum, cyminum, & ſi qua poteſt ſumere ex odorandis. Os apertum & nares, ſuffiantur odore tetro galbani, ſagapeni, ammoniaci, caſtorij, opi Parthici (oſſam fœtidam vocant) vnguis odorati (blatam Byzantiam appellant) bituminis puri, candelarum ſepacearum recens extinctarum, pennarũ perdicis præcipuè, aut vulturis, aliarúmque auium, pilorum hominis, canis,

Obſtetrici quid faciendum.

Ganerius

Sumẽda.

Suffitus.

hirci, pannorum, ſiltrorum, corij veteris,vngularum,cornuum, & ſimiliter fœtentium dum vruntur, & mox, ſed parum diu, claudantur, quo vapor is vterum ſua fœditate triſtatum deſcendere coget,& ſpiritum animalem & vitalem velut ſopitum expergefaciat, à quo vterus deturbatur, & vapor venenoſus reſoluitur, ac per expultricẽ excernitur. Galbani aceto diſſoluti, caſtorij an. vnc. ſemis, ſulphuris vnc. vna miſtis, nares magno ſucceſſu ſuffiuntur Ganerio. Sternutamentum moue immiſſo in nares puluere tenuiſsimo piperis,ſinapi,caſtorij,ſtruthij, ellebori. Vomitum immiſſa faucibus penna citaſſe multis ſalubre fuit.ac poſtremò.ſinciput vtere oleo de ſpica feruẽte, vel alio cerebrum roborante, ſi cætera vincantur.Cerebrum, cor, os ventriculi, roborantur ſumptis & admotis cuiúſque remediis modò non ſint ſuaueolentia: ſyncopes remedia vſurpentur,vt vinum paucum, quod tamẽ in præcautione fugiendum eſt, vt mox audies. Faciẽ aqua roſarum,vel poſca aſperge. *Sternutamenta.* *Vomitus.*

Cauebis autem ne ſuffocatio aut fiat,aut repetat, ſi cauſam eius prohibebis, aut ſuſtuleris ſeminis ſcilicet aut menſium ex retentione corruptionem. Nubat igitur aut ſi non libet ac non licet, victu quotidiano ſumantur frigida:vt lactucæ,portulaca,piſces,aqua,acetum,panis hordeaceus,& ſimilia.Culcitra foliis ſalicis, vitis, nymphez plena incubetur. Semen gigni prohibent, & genitum cohibẽt,diacyminum,diatriôn pipereôn,diacalaminthe.Semen agni,rutæ,menthaſtri,calaminthes: aut ſiccarũ ipſarum puluis ſumptus,& recentes hæ lumbis ſubſtratæ, ſiccando ſemen abſumunt: in viris tamen promptiùs,quàm mulieribus.Sic vſus frequẽs laconici, aut balnei aquarum medicamentoſarum. Vitanda eſt ad libidinem incitatio ex veneris apprehenſione, impudico ſermone, virorum formoſorum aſpectu,vino generoſo, carnium præſertim calidiorum aut craſsiorum eſu largiore,ex cæteris ſemen vel augentibus vel promouentibus,& ſanguinem augentibus vel craſſantibus. vtatur ſemen conſumentibus aut ſupprimentibus,quæ in gonorrhæa fuſiùs declarãtur. Victus in vtraque cauſa ſit tenuis,& tenuans, nõ autem melancholicus & craſſus. Sed in ſemine corrupto venam ne *Præcautio.* *Quæ ſemẽ gigni prohibẽt.* *Semẽ abſumunt.* *Vitanda.* *Victus.*

ſeca, in ſuppreſsis menſibus ſeca, vt in horum prouocatione ſcripſimus. Graueolentia odoret, bene olentia muliebribus admoueat. Vomitum in vtraq; cauſa cur probat Auic. non video, quòd per ipſum tractis ad os ventriculi & cor, materiis putribus, ſyncope & ſuffocatio augeatur. Intus & foris vtere tenuantibus, quæ materiam, & vapores venenoſos minuant, aut foras diſsipent, aut ſaltem deorſum reuellant. Si craſſa erit materia & lenta, acetum ſcillites, oxymeli ſcillites, ſyrup. de radicibus, arthemiſia, & ſimilia eam tenuent, incidant, tergeant.

Auicen.

Præcipitatio matricis.

Ganerius

Vteri procidentia eſt cum ipſius fundum, aut latus aliquod in collum, aliquãdo foras egreditur. Sunt qui etiam aſcenſum vteri, vt dixi, præfocantem, & eiuſdem in latus aliquod peruerſionem, præcipitationis nomine comprehendant. Sed hoc æquiùs Auicen. Sauonarolla, & alij multi, quam illud. Cauſa mali huius continens eſt membranarum quę vterum vicinis partibus cõnectutur, abruptio, vel laxatio. Abrumpunt hæc ligamenta, putredo, & vehemens tenſio ex violento motu, qualis eſt vociferatio, tuſſis violenta, ſternutamentum vehemens ac frequens, partus cum violentia citus, cohibitio anhelitus in partu difficili, aborſu pellendis ſecundis, aluo pigra, tineſmo, dyſuria, & cęteri motus in quibus diaphragma, & muſculi octo epigaſtrij vterum compreſſu deturbant vt pondere, ſuppreſſorum menſium copia, fœtus grauis, vtraque ratione aquarum in aſcite prouentus, vt in tympania etiam flatuum, obſtetricis manus violenta in extrahendo partu, & muliebribus. Ceſpitatio, lubricatio, curſus velox, chorea ſaltatoria, ſaltus ab alto in crura præſertim diducta, aut lapſus ſimilis, grauis ponderis leuatio, percuſsio. Ligamẽta vteri laxantur, aut humore multo, præſertim pituitoſo (vterus enim velut quædam mulieri eſt cloaca) imbuta, aut partu crebro, vel alia ex cauſa, vt ætatis declinãtis imbecillitate exoluta, aut paralyſi ex diuturna ſeſsione ſuper lapidem, aut ſtratione in aqua frigida, aut eius crebro potu, aut aliorum frigidorum contactu multo, ex mœrore item ac metu vehementi & repentino, & cauſis aliis in paralyſi declaratis. Ad latus anticum, poſticum, dextrum, ſiniſtrum peruertitur, non modò ex vaſorum eius lateris

Cauſæ.

Ligamenta vnde laxentur.

Vterina peruerſio.

plenitudine,ſed ex ligamentorum eiuſdem lateris tumore aliquo præter naturam,vel oppoſitorum laxatione,paralyſi, putredine magnas phlegmonas, aut vlcera putria ſequente. Peruerſio item hæc, vt ſæpe, ſurſum accidit ex ſeminis virilis appetitu quodam. Principiò ſanguis plurimus erumpit, deinde dolor magnus partium quibus connectitur, ilium, lumborum, oſsis ſacri, hypogaſtrij, pudendi ſubſequitur, in quo grauitas & tumor oui forma, ſed magnitudine varia,pro affectus vteri, colli eius amplitudine,viſui & tactui apparet.Stercus & vrina ſæpe ſupprimũtur,à tumore vteri rectum inteſtinum,& veſicæ collum comprimente.Febris interdum comitatur,interdum conuulſio ex partis frigore. Grauitas ceu glomeris fili in pudendo muliebri ſentitur.Si ligamẽta vteri humore multo imbuta laxatáque ſint,indolenter excidit,præceſsit victus ratio humidior,vt eſus largior fructuum, piſcium recentium,vita otioſa:& pudendum humore multo ſemper madet,præcipuè in coitu. Si ligamenta putria ſint, ſanies putris & virulenta ſimul effluit.Recens vteri procidentia ſi reponatur,ætas ſit adoleſcens aut florens, hæret & permanet, ægre tamen ſi veterauit (quando nec dolet, nec conuelli periclitatur) reponi quidem poteſt,ſed mox leui ex cauſa relabitur,præſerrim ętate iam prouectiore.Quãtum vteri corporis putre iudicaris excidendum eſt audenter,cùm ſuperuixerit mulier cui propè totus putris exciſus fuerat.Si ob ligamentorum putredinem procidit vterus,inſanabilis eſt.

Lib. 6. loc. aff. cap. 5. *Signa & ſymptomata.* *Aetius.* *Prognoſtica.* *Auicen.* *Vterus putris.*

Plethoricam mulierem ſecta vena cubiti interna, cacochymam purgatione vincenti humori idonea,ſed blanda,ne materias ad vterum deturbent,vacuabis: & aluum, ſi dura eſt,clyſtere molli ſubduces: ſi flatibus diſtenditur, diſcutiente: vrinam quoque, niſi ſub id tempus multa ſatis eſt reddita, fiſtula vrinaria euocabis,ne inteſtini,& veſicæ,(inter quæ ſitus vteri eſt naturalis)renitẽs tumor,vterum ob loci anguſtiam reponi prohibeat,aut iam repoſitũ rurſus cõprimendo præcipitet. Mulierem deinde ſupinã collocet obſtetrix,natibus & cruribus elatioribus,ac diductis mox vteri partem prolapſam foueat aliquandiu repente vel oleo vel butyro, vel adipe gallinæ, vel maluæ,

Curatio. *Situs.*

althee,ſeminis lini,fœnigręci decocto:vbi pars hęc emol-
Fotus. lita videbitur,aſtringentium,& aluminis decocto ex vino auſtero foueri poteſt:deinde oleo cydonino, aut myrtino illitam,inſperge puluere gallæ,balauſtij, malicorij, glandis, nucis cypreſsi,roſarum rubrarum, maſtiches,acaciæ,
Illitus. hypociſtidos: aut illine his pulueribus oleo aliquo aſtringente exceptis, poſtremò ſenſim ac molliter reponat, vel elatis, diductis, & ſucceſsis cruribus, & clunibus, vt in calculo vrinam ſupprimente docet Galenus: vel manu gracili oleo maſtichino, vel alio, præſertim aſtringente & graueolēte inuncta: vel peſſo prælōgo ex lana linteo pu-
Cucurbitulæ. ro & tenui inuoluta,quæ prædictis aſtringentibus circunlinieris:peſſo ſuperda lanam,vel ſpongiam,vel linteum, vel ſtuppam vino auſtero cui aſtringentia priora ſint incocta tepente imbutam: pectini quoque eadem ex vino ſimili, aut poſca calente imponat:ilibus item, vmbilico, aut ſub mammis cucurbitulas leues cum multa flāma affigat. ſunt qui lumbis quoque, & è regione vmbilici affigi velint.

Tunc quoque digitis in os altius immiſsis vomitum irritet, vt ſurſum reuellat vterum. Quam rem etiam iuuant
Vincula. vincula ad brachiorū articulos dolorifica, & his multò magis odores iucundi,ambra,moſchus,gallia moſchata, alita
Suffitus. moſchata, naribus continenter admoti:fœdi verò & tetri: mulieribus,ob id taurino vel bubulo ſtercore vterum efficaciter per infundibulum ſuffies,& hammoniaco,ſagapeno, galbano, opo Parthico(quam aſſam fœtidam vocant) per ſe,aut vrina fœtente ſolutis, mulier tamen ſit circun-
Vnguen. tecta,ne hic vapor fœdus nares attingat.Ex iiſdem, & ſimilibus,vnguenta,cerata, emplaſtra internis coxis admoueri poſſunt,ex terebinthina,ladano puro,maſtichæ,ſpica, caryophyllis,ambra griſea,moſcho bono & ſimiliter odoris emplaſtrum rotundum nō tectum, vmbilico,& lumbis è regione vmbilici,lana ſuccida, aceto incocta ventri impoſita, vel ſaccus ex menthaſtro ſuper tegulam ignitam aſſato,&vino auſtero pauco interim,ſi opus eſt affuſo.Quę omnia tibi ſunt diligenter faciēda,donec vterum loco ſuo reſtitutum,ſymptomata omnino placata teſtentur, tuncq; crura inuicem crucis obliquæ forma complicabit. Hac corporis figura ad dies nouem, decem in ſumma quiete ma-

neat,topicis remediis aliquoties interim mutatis, & cauſas procidentiæ omnes dictas diligenter vitet. Victus ratio ſit calida,ſicca,tenuis, vinum odoratum, tenue, cibus euchymus. Aluus ne pigra ſit aut dura, nec etiam lubrica, quòd illa vterum per ſe,aut cohibitam reſpirationem præcipitet,hæc membranas vterum colligantes relaxet. Lentes excorticatæ cum aſtringentibus coctæ ſumantur:cornu cerui vſti,foliorum lauri ſiccorum,myrtorum ana dragmã vnam cum vino auſtero ſumptam,vterum ſtatim reuocare in ſuam ſedem multi ſcribunt. Allium etiam tritum, aqua ſolutum,fotu vterum repellit:& vrtica recens,trita,emplaſtro ventri impoſita vterum retrahit. Althea cum oleo & adipe coturnicis cocta,huic vteri affectui,& vlceri,& prurituí,& omni tumori,cæteris denique affectibus vtiliſsimũ præſidium putatur. Cinis teſtæ oui ex qua pullus eſt excluſus vtero inſperſus,pice ſuperlita,loco ſuo reddit.

Victus ratio.

Adeps coturnicis.

In remediis prolapſi vteri aſtringentia ſint omnia calida cum frigidis ob temperiem neruoſam partis frigidæ, ſic tamen vt interdum calida præpolleant,interdum frigida,pro variis indicationibus. Si autem vterus iamdiu prolapſus refrixerit, ante repoſitionem calfaciendus eſt fotu ex decocto foliorum lauri,abrotoni, arthemiſiæ & ſimiliũ. Si intumuerit,nec ob id facilè reponi queat, antè eſt eodẽ decocto,vel betę & cumini fouendus,adiecto ſale tenuiſsimo:& vbi iam detumuerit, reſoluta tumefaciente materia, vt priùs loco proprio reſtituendus eſt. Aceto, oxymelite, poſca vterum cum Aëtio,ne attingas, quòd acetum vtero vt cæteris partibus neruoſis frigiditate & acrimonia mordaci ſit noxium Hippocrati,tamen oxymelite,oxyſacchara ſumptis, potes materiam craſſam tenuare, lentam incidere,& tergere. Ventrem imum mulieris ita locatæ, vino auſtero, cui rubus,myrtus,lentiſcus,malicorium, & ſimiliter aſtringentia ſint incocta,fouere ex lana, ſpongia, aut linteis expreſsis mallem, quàm inſeſſu cum Aëtio & Practicis:quòd motus corporis ad inſidendum neceſſarius & ipſa inſidentis figura,vtero rurſus præcipitando momẽtum adferat. Si vterus ob humoris lentorem mox relabitur, hunc vrina fœtente,aut lixiuio clementi terge,adiecto,ſi opus eſt, nitro,& ſi lentor eſt contumax etiam fæcis

Prolapſi vteri remedia qualia.

Vterus iã diu prolapſus.

Lib. Rat. vict. acutorum.

Fotus vẽtris imi potior in ſeſſu.

Relapſus vteri curatur.

vini vſtæ portione exigua,deinde cætera vt prius perfice. Si ad latus aliquod præcipitetur vterus tenſis eius lateris ex plenitudine venis, aut ex phlegmone mẽbranis colligantibus,venam malleoli oppoſiti lateris ſecabis, & parti oppoſitæ cucurbitulam lenem affiges, in eamq́ue decubitum imperabis. Folia porri torrefacta, oleo nucum aſperſa parti applica in quam vergit vterus,& locum ſuum repetet.Si iã diu totus vterus inter coxas prociderit,nec reponi,nec hærere repoſitus poſsit:ſi vires valent,ſecuiſſe,quo modo & putrefactum pręſtiterit,aut deligaſſe,aut exuſsiſſe:quando ſic prolapſus ob incuriã putreſcere,aut ob continuam vrinæ & ſtercoris illuuiem vlcerari cõſueuit, vt interim noxas cæteras à contactu frigidorum, à compreſſu & contuſione,& cauſis aliis externis,omittam.Si ex recenti percuſsione, aut caſu ab alio excidit vterus, ſeca internam cubiti venam,vt fluxionem in vterum impendentem reuellas.Si humore multò laxata ſunt vteri vincula,qui ferè eſt pituitoſus, appara expulſioni decocto arthemiſiæ, ireos,enulæ,camæpityos,chamędryos,& ſimilium cum aqua pluuia aut ferrata,deinde vacuetur agarico. Si à ſeminis virilis appetitu tumultuatur vterus,nubat.ſi non poteſt, ſemen muliebre extingue remediis in gonorrhæa, pollutione nocturna,& coitu immodico ſcriptis.Si collum vteri peruerſum eſt, dirigitur digito obſtetricis, vel peſſo ex mollientibus,& odoratis facto.

Venæ ſectio. *Cucurbitula.* *Haly.* *Aetius.*

DE HOMINIS GENERATIONE, IACOBVS *Syluius Medicus.*

VIr temperatus in muliere tẽperata fœcundiſsimus eſt,in intemperata quauis etiam fœcundus , ſed minus quàm intemperatus in muliere intemperiem contrariam ſortita : quòd hic ex ſeminibus contrariis ſeſe tẽperantibus mediocritas quædam fiat, illic tantùm ad mediocritatem progreſſus quidã efficitur. Vir item ab an-

Hipp. & Gal. libro de na. ho.

no duodecimo ad ſeptuageſimum generat:in fœmina ab anno decimoquarto ad quinquageſimum. Si qui antè hos annos,aut pòſt generant,in fœminis iunioribus, aut ſenioribus,rari ſunt hi,& corpore benè habito,vt vidi des crudique ſenes etiam nonageſimo anno generare viſi ſunt, & pueri anno nono,ſed id,vt dixi,& rarum eſt,& fœtus producunt magna ex parte imbecillos, vt antè probauimus in menſtruę purgationis ratione.Nunc mihi dicendum eſſet quo ordine, & qua ſucceſsione, partes in nobis formentur, quæ ſcilicet omnium primæ, & quando, quotoque die abſoluantur, & quæ cum quibus,& quæ poſt quas:ſed id ex Hippocratis & Galeni libro de fœtus formatione legi malo,quapropter hac de re plura hîc dicenda non putaui. Generationem impediunt, vel omnino in ſterilibus, vel diu in fœcundis, affectus præter naturam nunc viri, nunc mulieris, nunc vtriuſque: & hi vel in ſemine vtriuſq;,vel in ſanguine mẽſtruo,vel in partibus genitiuis, aut eis ad generationẽ neceſſariò communicantibus. Viri enim ſemẽ multò calidius quã generationi ſit ex vſu,& velut torrefactũ:aut frigidius tanquã glaciatũ,aut humidius, tenuius,aquoſius,fluidius,ob id ſtatim ex vtero effluẽs,quale ſenũ,&valdè puerorũ,ac nimis puellarũ,& ebrioſorũ,& helluonum.& pituitoſorum:aut craſsius &ſiccius eſt infœcundum: niſi mulieris ſemini aut temperato, aut contrariã intemperiem ſortito,vt calidum frigido aut contrà, humidum ſicco aut contrà, commiſceatur, & contemperetur. Multus item adoleſcentis coitus ſemen reliquis ætatibus imbecillum, aut corruptum efficit,ob vaſorum ſpermaticorum iam inde cœptam imbecillitatem.Coitus quoque cum puella nimis puſilla, proprietate quadam ſemen corrumpit vti,& morbi cerebri,cordis,ventriculi,hepatis, lienis, renum vaſorum ſpermaticorum & teſtiũ. Porrò ſemen viri prolificum eſſe oportet album, glutinoſum, grandinis modo globoſum,ſplendidum,in aquam ſubſidens, odore florũ palmæ aut ſambuci,& muſcis in id delapſis expetitũ, & vſu iucũdum.Sit præterea moderatum:nam parcius, generationi non ſufficit,largius ægrè concipitur, & malè à pauco muliebri per initia nutritur. Hæ autem in qualitate & quantitate ſeminis differentiæ,à tẽperatura, aut affectibus

Quę generationẽ impediũt.

Seminis virilis differentiæ.

Auicen. Valeſcus.

Semen viri prolificum.

Ariſtot.

aliis, ve corporis totius, vel partium principum, maximè teſtium pendent. A ſingulis enim partibus pręcipuè autem à principibus, ſemen decidi initiò cùm de hoc, & mēſtruo ſanguine egimus, abundè probauimus. Teſtes verò cùm ſemen percoquant, & ornatu vltimò excolant, pro ſua quoq; tēperatura, quoad eius fieri poteſt, afficiant neceſſe eſt, hoc eſt, calidi calidius, frigidi frigidius, humidi humidius, ſicci ſiccius ipſum reddāt. Ipſi pręthereà calidi ſicci, & frigidi ſicci paucū: calidi humidi multū, & prolificum: frigidi humidi non ita multum, & id aquoſum, crudum, & raro prolificum niſi in calido vtero & ſicco. Infœcūdi pręthereà ſunt teſtes phlemogne, aut tumore alio præter naturā magno, & diuturno obſeſsi, obdurati, inſigniter vlcerati, vulnerati, conuulſi, intra ventrem adhuc conditi, præcipuè ambo (quod multis adeſt, ac ferè primis coitibus deſcendunt) reſoluti, & omniū maximè, ob hernias, vel cauſas alias execti ambo: nam altero manente, fœcunditas perſeuerat. Exciſio etiam calculi imperata, vaſis ſperma deferentibus (paraſtatas vocant medici) violatis, aut etiam ſpermaticis infœcundos ſæpè fecit. Venæ quoque & arteriæ, Iuueniles dictæ, poſt aures ſitę, ſi vulnere, aut ab imperito chirurgo tranſuerſæ ſecentur, quia teſtes cerebri communione priuant, vt ab eo nec ſpiritum animalem, nec ſeminalem portionem recipere poſsint, ſterilitatem afferunt. Penis quoque affectus non pauci, viros reddunt infœcundos, vt dum hic eſt breuior vel natura, vel ętate vel corporis totius præſertim imi corpulētia, & obeſitate: vel eſt pręſect⁹, vel frigore inſigni, vel putredine corruptus: quoniā is ſemen in penitiorē vteri ſinum iaculari nō poteſt, vti nec idem ob ligamenti breuitatem natiuam vel acquiſititiam obliquior & contortus: tamen quendam cui penis rigidus infra tres digitos erat, & alium cui ex cancro inciſus erat breuiſsimus, genuiſſe ſcribit Sauonarolla, ob valentem vteri attractionem, & reliqui penis iaculationem. Damnatur & penis longior ab omnibus, vt infœcundus, quòd (inquiunt) in via tam longa ſemen antè refrigeratur, quàm in vterum recipiatur. Sed ratio hæc frigere quoque mihi videtur, præſertim cùm in penè calido ſit, quem collum vteri calidum vndique communit: æqualis autem longè collo vteri fuerit ad generandum

Infœcundi teſtes.

In altero teſte etiā fœcunditas.

Venæ Iuueniles.

Penis affectus infœcundos faciunt.

Penis breuior.

Sauonarolla.

Penis longior in vitio eſt.

dum commodior. Ratione meliori damnatur ſeminis via obſtructa, vel anguſtior natura aut affectu acquiſito, vt partium vicinarum tumore hunc meatum comprimente. Mulier quoque infœcunda eſt, propter eoſdem affectus præter naturam, tum ſeminis ſui, tum teſticulorum in vltimis cornibus ſitorum: ſi videlicet id ſemen eſt calidius, frigidius, humidius, ſiccius, ob ſimilem corporis totiùs, & præcipuè partium principum, & inter has maximè teſticulorum intemperaturam, & affectus alios nuper in virorum teſtibus abundè explicatos. Sic virago, id eſt, mulier barbata, audax, vegeta, virilis, voce graui, infœcunda eſt, quia calor multus ſanguinem diſsipat. Nec minùs infœcundam faciunt mulierem menſtrui ſanguinis quantitas, qualitas, vacuationis tempus: adhæc vteri & vaſorum ad ipſum pertinentium affectus propè innumerabiles.

Ariſtol. li. 1. animali. cap. 19. Mulier infœcũda vnde.

Virago quare infœcunda.

Menſes ſiquidem immodicè effuſi, non ſolùm in præſens infœcundam mulierem reddunt, ſed hydropem, & atrophiam pariunt: pauci autem, alimentum ſufficiens ſemini, & embryo ac fœtui non ſuppeditant, multò minùs nulli adhuc ſi apparuerint, aut iam diu ſuppreſsi ſint, propter vaſorum menſtrualium denſitatem, obſtructionem, occupationem à cicatrice vulneribus inducta, vel cauſam aliam in menſibus ſuppreſsis dictam Quòd ſi hi fluant quidem moderatè ſed impuri, corruptiores, bilioſi, pituitoſi, melancholici, ſeroſi, aut non nutriunt, aut malè, & prauo ſucco nutriunt ſemen, embryon fœtum. Haud ita pridem verò menſes qualitate bonos, quantitate mediocres fluxiſſe, conceptui aptiſsimum eſt tempus, vt iam diu ante fluxiſſe ineptiſsimum, niſi ſi inſtat hic fluxus, quem tamen facilè conceptum ſemen ſiſtat. Si enim tunc fluant, vnà & ſemen præcipitant. Meretrix, ſi ſæpè cum diuerſis coit, raròconcipit, quia attritu multò partes fiunt calloſę, & lubricę, vaſa ſpermatica infirma fiunt: ſperma non emittunt, quia ſine multa voluptate cum ignotis coëunt. Vteri affectus præter naturam ſterilitatis authores, ferè ſunt intemperies octo ſolæ, aut (quod frequentius eſt) cùm materia, ſanguine, pituita, bile vtraque, ſero, flatu, ſemine currupto: & ea vel in ſpatio eius contenta, vnde mola vteri, aſcites, & tympania, ſuffocatio, peruerſio, procidentia, fluor, calcu-

Menſes immodici & cõtrà.

Tempus opportunum conceptui.

Meretrix rarò concipit.

Affect⁹ vteri ſterilitatis authores.

lus:vel in corpus eius recepta,vnde tumores præter naturam fiunt,phlegmone,eryſipelas,herpes,ſcirrhus, ſcirroma miliaceum,œdema,cancer, & is non vlceratus vel vlceratus abſceſſus vterque,vlcera ſordida,depaſcentia, ſcabioſa,puſtulæ,pruritus, phimoſis, priapiſmus, ſatyriaſis, paralyſis,obſtructio à materia multa, craſſa, lenta. Quorum plurimi etiam vteri vaſis tum ſpermaticis tum menſtruis,cornibus,vinculis,ori & collo communes ſunt. His verò duobus & muliebribus ferè peculiares thymi, myrmeciæ,verrucæ,condylomata,rhagades, hæmorrhoides, nympha,os vteri imperforatum,adhæc anguſtia,amplitudo,obliquitas. Intemperaturæ enim hæ omnes ſeu natiuæ,ſeu ex victu prauo,aut morbo acquiſitæ, dum inſignes ſunt,vteri facultatem,qua ſemen trahit, concipit, & retinet,fouet,infirmam faciunt aut proſternunt. Ob id rectè dicebat Hippoc.Quæ vteros habēt frigidos & denſos, calidos,humidos,ſiccos,non concipiunt.Nam frigidi humidi extingunt,& ſtrangulant ſemen, calidi ſicci penuria alimenti corrumpunt. Cætera eo loco Galenus docet, & paulò antè. Quæ præter naturam craſſæ non concipiunt vtero, iis omentum os vteri comprimit, nec concipiunt priuſquàm extenuentur. Sic quibus vteri corpus excarne eſt atque gracilius, quia etiam frigidius, non concipiunt priuſquam carnoſiores euadant. Porrò vteri humidioris impuritas, non modò ſemen ſuffocat humoris copia & corrumpit,ſed etiam lubricat,& retentricem vim vteri proſternit:ſi verò mulier aut vir mediocriter ſint carnoſi, & obeſi,vel macri, poſſunt concipere ſi cætera conſentiant. Tumores præter naturam præcipuè in tunica vteri propria,& in ipſius capacitatem vergentes, quia ſpacium ſemini eximunt,ac embryo & fœtui generationem, ſi non inchoari,ſaltem perfici prohibent, vti & vteri breuitas & anguſtia. Vteri verò vlcera,quantumuis blando attactu ſeminis offenſa,id protinus expellunt,vt ventriculus,inteſtina alimentum,veſica vrinam,dum in his vlcus ineſt. Vteri verò anguſtum os,& collum obliquius, vt in peruerſione dixi,aut obſtructum caruncula,mēbrana,adipe,callo, verruca:aut compreſſum ab omento largiore,tumore præter naturam in ipſis,aut recto inteſtino,collo veſicę,ſemen in

Aph.52 lib.5.

Aph.46 lib.5.

Tumores præter naturam vteri.

Vteri os anguſtius

vterum recipi prohibet:multò magis os vteri, aut colli vteri non perforatum.Latius autem os vteri aut natura,aut partu difficili,aut coitu vario, vt in quibuſdam meretricibus,aut cauſa alia,aut, quia ob labra ipſius calloſa , & dura poſt acceptum ſemen vniri non poteſt,conceptum prohibet:quia ſemen mox delabitur,vt his quæ mox à coitu ſurgunt, ſaltant, vehementiùs exercentur, tuſsiunt, ſternutát:niſi etiam priùs vitalis in eo ſpiritus exhalauerit. Nam quæ vtero gerunt,iis vteri os comprimitur , & arctè adeò cogitur,vt ne aciculæ quidem pateat.Hęc igitur vitia vteri ſimilaria,organica,communia , generationem impediunt,quia ſemen vtrumque, & měſtruum ſanguinem in ipſum recipi prohibent,aut receptum corrumpunt, vel mox remittunt,ac expellunt.

Si velis ſcire an mulier non grauida ſit conceptura pannis circuntectam ſubter ſuffias myrrha,ſtyrace , & ſimilibus aromatis,quorum ſi odor ad os,& nares peruenit, ex ſe non eſt ſterilis.lib.5.Aph. 59.Peſſo ex ariſtolochia cum melle impoſito in ceruicē vteri ſi ſaliua dulceſcat,fœcūda eſt.Spica alij veſpere collo vteri impoſita, ſi manè allij odorē naribus,aut ſaporē ore ſentit,fœcūda eſt . Hæc ſigna oſtēdunt tantùm mulierē non eſſe ſterilē ab obſtructis vteri orificiis,quanquàm ob aliam cauſam ſterilis eſſe poſſit.Crocus ſaliua ſolutus,aut collyrium magno oculi angulo impoſitum,naribus odorem,ori ſaporem ſuum ſi repręſentat,fœcunda eſt:quia venas & arterias iuueniles ad aures à cerebro, ad inferiora vias eſſe apertas ſignificant. *Signa fœcundæ mulieris, & contrà.*

Communes maris & fœminæ affectus generationem impedientes quidam dicti ſunt,intemperies corporis totius, partium principum , & maximè genitalium ſolæ , & cum materia,tumores præter naturam,ſolutio cōtinui . Præter hos etiam coitus coitui ſuccedens, & coactus alterutrius, vel vtriuſque concubitus,vt in his qui inuiti,& ſine amore iunguntur,inanis eſt, ac ſterilis:vt voluntarius & iocūdus, eſt fœcundus,niſi amor nimis ardens adſit. Semen diu retentum in vtero priuſquam concipiat & vndique à toto vtero comprehendatur , vel diu à viro retentum priuſq̃ emittatur,quia ſpiritus ab eo reſoluitur,& à frigiditate corrūpitur.Semē viri,& mulieris tēpore diuerſo emiſſum, cū *Coitus inanis.* *Valeſcus. Sauonarola.*

ſimul tempore ad conceptum emitti oportere pleriq; con tendant: ob id quidam oleo liliorũ muliebria illinunt antè coitum, vt ſemen mulieris celerent, aut teſtes ſibi leniter ligant, vt ſuum morentur, donec mulier ſuum ſentiat fluxurum. Quanquàm plurimæ id ſe ſentire negent, & tamen concipiunt. Ea igitur cauſa fuerit vana, niſi fortè vir multò antè emittat, vt iam ſpiritus exhalarit adueniente muliebri. Quamuis enim ſemen, vt ſanguis, lac, extra ſua conceptacula promptè corrumpatur Galeno, non tamen repentè: quin & ſemen in vtero dum eſt, extra ſua conceptacula fortaſſe omnino non fuerit, ſed ab vtero mirè expetatur, Gal. lib. loco. affect. Sed mirari ſubit eos qui virile ſemen ante muliebre emiſſum ſcribunt infœcũdum, effuſum autẽ à viris in balneum, deinde à mulieribus poſt virorum egreſſum in eodem lauantibus nulla veneris apprehenſione, tamen in vteros fuiſſe attractum, & eas concepiſſe, cùm credibile non ſit mulieres ſuum vnquã emiſiſſe ſine veneris apprehenſione. Hæc verò figmẽta potiùs fuerint mulierum impudicos cõcubitus hoc prætextu cælare conantium. Quæ ſi recipiuntur, quid mulieri abſente diù marito, viduæ, virgini, moniali non liceat? Penis viri inæqualis collo vteri, hoc eſt longior, breuior, amplior, gracilior. Aetas maris annis duodecim, fœminæ quatuordecim minor, & illius annis ſexaginta, huius quinquaginta maior, rarò eſt fœcunda, aut malè fœcunda, vt initio de menſium & ſeminis natura probauimus. Obeſitas alterutrius, & magis vtriuſq;, quia genitiuæ partes ob aqualiculũ pinguem propenſo ſeſqui pede extantem, coire nequeunt, & ſanguis in iis, preſertim natura admodum craſsis, paucus, & is in adipem abſumptus, ſemen & ſanguinẽ menſtruũ, duo noſtræ generationis primordia, gignit parciora: ob idq; hi venerem parũ appetunt, & rarò coëunt. Quæ prætereà cauſæ aliæ vtriuſq; cõmunes ſtatuuntur, remotiores ſunt, vt aër calidior, peſtilẽs, labor multus, victus tenuior, balneũ ieiunis immodicum, gonorrhea, venus immodica, gaudiũ ſubitum, iracundia, vigiliæ longę, & reliqua omnis vacuatio, quia ſanguinem ſeminis, & menſium materiam vacuat, aut ſpiritus calidos primaria naturæ ad generationem faciendam inſtrumenta diſsipat. vt contrà, aër frigi-

Generationẽ etiã hæc impediunt.

Galen. initio ſanit. tuendæ.

Aliæ cauſæ ſterilitatis, ſed remotiores.

dior, otium longum, ebrioſitas, & victus quotidie ſplendidus, potus largior aquæ frigidæ, eſus largior fructuū præſertim viridium, balneum aluminoſum, paſtus, aut eius & veneris inſolens abſtinentia, mœror, metus vehemens, longus, ſomnus immodicus, corpus reddunt frigidius, excrementis plenum, & cruditatibus, ob caloris & ſpirituum penuria fruſtratam coctionem. Ob id calidiores priùs infœcundi tranſitu ad aërem frigidiorē & reliquas ſalubres cauſas refrigerantes, fœcundi euaſerunt: frigidi contrà. Cæteri ad proportionem, quam vim non occultæ aëris proprietati, aut corporum cœleſtium in aërem vel animalia influxui, genitiuarum virium cum quibuſdam, ſed manifeſtæ huic qualitatem mutationi acceptam refero, vti & ſterilitatem ex opio, hyoſcyamo, cicuta, mandragora, & ſimilibus narcoticis: quæ viri teſtibus aliquandiu illita, aut peſſo muliebribus indita: æquius caphura, ſquamma ferri, vermes noctu lucentes ſumpti, tota ſua ſubſtantia ſteriles facere creduntur, vt faſcinatio, incantatio, ſortilegium, dæmonis alicuius ope malefica, ſi ſub quibuſdam horoſcopis nati, dæmonibus imperant, vt Ptolemæo viſum eſt quarta parte quadripartiti cap 3. Quanquam & caphura frigiditate, & ſquamma ferri calore & ſiccitate, ſteriles facere poſſunt, vti omnia quæ ſeminis materiam abſumunt, ac diſsipant: aut congelatum, & velut glaciatum excerni prohibent, & ſi excernatur, quia extincto ſpiritu & calore velut exanimatum eſt, prolificum fuerit nunquam. Vir ſi vxorem cum priore marito fœcundam implere nō poſsit: aut mulier, ſi ex marito cū priore vxore fœcundo non concipit, quanquam ſterilis ab omnibus vterque iudicatur, tamen iudicium poteſt eſſe falſum: fieri enim poteſt, vt priùs iuncti temperati fuerint, aut contrario præditi temperamento, ob id fœcundi: nunc verò iungantur cum corpore ſimiliter intemperato, & ob id nō generant. Certiora hæc pleriq; iudicant. Vir meiat ſepe ſuper virentē maluam aut lactucam, & mulier ſuper aliam cuius herba ſiccabitur, ſterilis eſt. Vir dies circiter nouem, aut plures, permeiat furfurē vaſe captum, & mulier alium, in cuius furfure vermes citiùs naſcuntur, ſterilis eſt. Frumentum, vel hordeum, vel fabæ exceptæ vaſe à viro permeiantur totidem diebus,

Sterilitatem adferunt.

Ptolemæus.

Sterilitatis iudicia

aut ſeptem diebus viri vrina macerentur, & alia ſemina à muliere ſimiliter cuius ſemina germinabunt, generare poteſt. Hæc tamen Auicennæ parum probantur. Semen viri aut mulieris aquæ innatans, eſt infœcundum. Cauſarum huiuſmodi plurimarum ſigna aut ſenſibus ſunt perſpicua, aut ex notis temperamenti totius, vel partium principum, aut hominis illius relatu cognoſci poſſunt: vt ſeminis vtriuſq; & menſium temperatura, & qualitates reliquæ, & quantitas, & tempus excretionis. Adhæc teſtium amborũ, & vteri, & penis affectus plurimi ſunt notiſsimi: quorundam tamen notæ nunc à nobis ſcribentur, aliorum tota ſimul natura & curatio, vel antè perſcripta eſt, vel poſt abſolutam generationis rationem explicabitur. Teſtes viri calidiores oſtendunt in venerem iam inde ab adoleſcentia propenſio, cum ſubito penis rigore ſubita ſeminis (quod etiam calidius, acrius, & mordax ſentit ipſe, & mulier) excretio, fœcunditas, præcipuè maſculorum generatrix, calor in his tactu perceptus: offenſio à calidis prompta, modico frigore iuuantur genitiuæ partes, & his proximæ ad vmbilicum vſque, & media femora: pilis plurimis celerrimè veſtiũtur, flauis aut nigris citò, præſertim ſi humido, & ſicco ſint temperati, aut non adeò reſiccati. Si calidiores, & ſicciores, ſimul præter dicta ſigna, ſemen quoque craſsitius eſt. Si calidiores & humidiores venerem minùs prędictis appetũt, & vſu eius immodico minùs læduntur: abſtinentia verò veneris lædũtur: ſi multò calidiores ſint ac humidiores, ſemẽ habẽt largius, ſed partes genitiuas minùs hirſutas. Frigidiorũ teſtiũ ſigna ſunt contraria. Si frigidiores & humidiores, verecũdus eſt inter mulieres, penis illi tardè & raro arrigitur, venerẽ tardè exercere incipit, nec ea delectatur: ſemẽ tenue, aquoſum tardè in coitu excernitur, frigidũ à muliere ſentitur, in fœcundum vel omnino, vel fœminas gignit: partes genitiuæ & his vicinæ, aut glabræ, aut pilos tardè emittunt, & eos tenues. Frigidiorum ſicciorum ſigna ſunt eadem, ſed ſemen parcius, & craſsius.

Signa.

Gal. in arte medica, & alibi.

Tres calidæ, & frigidæ teſtiũ vt aliarũ partiũ differentiæ.

Gal. in ſanit. & methođ.

Teſtes frigidi.

Hæc teſtium virilium temperaturæ ſigna, ad muliebres teſtes, & vteros quadantenus transferri poſſunt: ex quorum natura ſeminis vtriuſque vires maximè pendent. Vterum enim calidiorem præter reliqui corporis, præſer-

Teſtiũ muliebrium temperaturæ.

tim imi calidioris, notas, vt audaciam, iracũdiam, ſitim inexpletam, ad omnia promptitudinem, &c. pulſum celerẽ, vrinam flauam, &c. declarant, menſtrua pauca, craſſa, calida, flaua, aut ex aduſtione nigricantia, cum dolore, & morſu frequenter vlcerante prodeuntia, inordinata. Salacitas inexpleta, celeris excretio ſeminis, quod etiam calidius, & titillans magis ipſa ſentit excernendo: pili in pectine, & cruribus citò nati, multi, craſsi, flaui, nigri. Frigidorem, corpus reliquum, præſertim imum frigidum, vt lumborum, & natium, & imi ventris anguſtia, & ſtupor, præcedens victus refrigerans & pituitoſus: menſes ob craſsitiem à frigore concretam ſuppreſsi, aut rari, tardi, crudi, albi, aut albicantes non rubri: interdum fluxiles, & aquoſi à liquidore pituita, veneris odiũ, ſpermatis pauci & frigidi excretio tarda, & voluptatis expers: os vteri contractum: pili in pube & cruribus tardi, rari, exiles, pallidi aut albicãtes. Frigidiorem & humidiorem, corpus reliquum molle, tactu frigidũ, alſioſum, fluxus muliebris, aut ſaltem perpetua vuluæ humiditas in coitu plurima, viro etiam moleſta, ſemen aquoſum continere nequit. Menſes multi, fluxiles, aquoſi. Vteri facultas retentrix ob humiditatem imbecilla: ob id fœtu paulum grandeſcente facilè abortiunt, vt Hippocrates ait in Aphoriſ. Frigidiorem, & ſicciorem: menſes pauci, rari, craſsi, ſemen paucum, coitus appetẽtia quàm proximè maior, collum vteri, & vtriuſque os etiam in coitu ſiccũ & ob ſiccitatem à frigiditate auctam rhagadibus obnoxium.

Vteri calidi notæ.

Frigidus vterus.

Frigidior & humidior vterus.

Frigidior & ſiccior.

Mulier puerpera ſanior quidem eſt, ſed imbecilla & citò ſeneſcit, ſterilis cõtra eſt valetudinaria, vegeta diu & florens. Si mulier poſt menſtruam purgationem humida manet, in vtero lubricat ſemẽ. Quæ vteros habent calidos, frigidos, humidos, ſiccos, non concipiunt, vt dictum eſt, niſi ex contrario ſemine. Nec qui viri ſemen habent calidum, frigidum, humidum, ſiccum generant, niſi in contraria vteri temperatura. Sterilitas ex occæcatis cicatrice orificiis vaſarum in vtero, vteri paruitate, penis breuitate, longitudine, inſanabilis, ex lapide execto curatu difficilis, niſi roborantibus partem emendetur. Os vteri durum calloſum, compreſſum, quia claudi exactè nequit, conceptum impedit, aut ſi clauſo eo conceptus ſit, partum, quia dilatari ne-

Prognoſtica.

Auicen. capit. de ſignis ſterilitatis.

Ap. 62. lib. 5.

Ap. 63. lib. 5.

quit, ſupprimit. Durum autem fit, aut à tumore præter naturam, vt dixi ex Hippocrate, Quibus os vteri durum eſt, &c. aut à frigore ex mora longa in aqua frigida, aut ſeſsio ne longa ſuper lapidem: aut à cicatrice poſt cõtinuitatem ſolutã, à partu difficili, vel à defloratione puellæ iunioris, à balano penis enormiore. Quę duos aut tres menſes à venere abſtinent, concipiendo aptiores euadunt, & viri aliquandiu continentes generando.

Iacobi Syluij medicæ rei interpretis Regij, de menſibus mulierum, & hominis generatione Commentarij,

FINIS.